

SAUGA VALLA
ÜLDPLANEERINGU
KESKKONNAMÕJU
STRATEEGILISE
HINDAMISE
ARUANNE

EELNÕU

Pärnu-Sauga 2008

EESSÕNA

Sauga vald piirneb lõunast Pärnu linnaga, läänest Audru vallaga, põhjast Halinga ja Are vallaga ning idast Tori ja Paikuse valla ning Sindi linnaga. Sauga valla pindala on 166,4 km², mis on 3,9 % Pärnumaa valdade pindalast.

Üldplaneering on strateegiline arengudokument. Üldplaneeringu keskkonnamõju hindamine algatati valla volikogu otsustega 23. veebruaril 2006.a. Planeeringulahendusi toetavad keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes toodud seisukohad.

Planeeringu koostas ja planeeringulahenduste keskkonnamõju hindas ERKAS Pärnu Instituut OÜ. Planeerimist juhtis ja keskkonnamõju hindas projektijuht Valdeko Palginõmm, (litsents KMH 005).

Üldplaneeringust huvitatute hulka kuuluvad nii riigiasutused (Keskkonnaministeeriumi Pärnumaa Keskkonnateenistus, Riiklik Looduskaitsekeskus, Pärnumaa Maavalitsus), Sauga valla elanikud kui ka naabervaldade vallavalitsused ning Edela-Eesti äriühingud.

SISUKORD

EESSÕNA.....	2
SISUKORD.....	3
1 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK JA SISU.....	5
1.1 LÄHTEKOHT HINDAMISEKS	5
1.2 ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMISE JA KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE ALUS.....	5
1.2.1 Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ja sisu	6
1.3 HINDAMISE METOODIKAST.....	7
2 OLULISIM TAUSTAMATERJAL	8
2.1 PÄRNU MAAKONNAPLANEERING.....	8
2.2 PÄRNU MAAKONNA TEEMAPLANEERING ASUSTUST JA MAAKASUTUST SUUNAVAD KESKKONNATINGIMUSED	9
2.3 PÄRNU MAAKONNA TEEMAPLANEERING MAAKONNA SOTSIAALNE INFRASTRUKTUUR.....	10
2.4 PÄRNU ALAMVESIKONNA VEEMAJANDUSKAVA	10
2.5 SAUGA VALLA ARENGUKAVA 2008-2017	11
2.6 SAUGA VALLA ÜLDPLANEERING	13
3 ÜLDPLANEERINGU SEOTUS STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDE KESKKONNA-ASPEKTIDEGA.....	14
3.1 EUROOPA LIIDU PLANEERINGU DOKUMENDID.....	14
3.2 NATURA 2000 VÕRGUSTIK	15
3.3 EESTI TASAND.....	15
3.3.1 Rahvusvahelise koostööprojekti Via Baltica ruumilise arengu koridor Eesti raport ja Rail Baltica projekt.....	16
3.3.2 Eesti Natura 2000.....	17
4 MÕJUTATAVA KESKKONNA LÜHIKIRJELDUS.....	18
4.1 SAUGA VALLA LOODUSKESKKOND.....	18
4.1.1 Kohaliku looduskeskkonna seisundi mõjutamisest	20
4.2 SOTSIAAL-MAJANDUSLIK KESKKOND.....	21
4.3 KULTUUR-AJALOOLINE KESKKOND.....	22
5 ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMIST MÕJUTAVAD ARENGUSTSENAARIUMID - ALTERNATIIVID	23
5.1 ALTERNATIIVIDE VALIKUST	23
5.2 KESKKONNAMÕJU ÜLDINE KVALIFITSEERIMINE.....	24
6 HINNANG ÜLDPLANEERINGULAHENDUSTE KESKKONNAMÕJULE	25
6.1 MÕJU PÕHJAVEELE, PINNAVEELE.....	26
6.2 MÕJU ÕHUKVALITEEDILE JA MÜRA	27

6.3	MÕJU ELUSTIKULE (LINNUSTIK, LOOMASTIK, TAIMKATE).....	28
6.4	MAASTIKU ILME MUUTUSED	29
6.5	MÕJU INIMESE TERVISELE, HEAOLULE JA VARALE	30
6.5.1	<i>Olulise negatiivse mõju ruumiline ulatus ja mõjutatav elanikkond.....</i>	<i>35</i>
7	MEETMED ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEGA KAASNEVA OLULISE KESKKONNAMÕJU VÄLTIMISEKS/LEEVENdamISEKS.....	37
8	RASKUSED-TAKISTUSED KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE ARUANDE KOOSTAMISEL	38
9	ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEGA KAASNEVA OLULISE KESKKONNAMÕJU SEIREKS KAVANDATAVAD MEETMED.....	39
10	KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE KORRALDAMINE	40
11	KOKKUVÕTE.....	41
11.1	EKSPERTIDE SEISUKOHT.....	43
	KASUTATUD MATERJALID.....	44

LISAD

Lisa 1. KSH programm koos programmi lisadega

Lisa 2. KSH aruande avalikustamise materjalid (Lisanduvad menetluse käigus)

1 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK JA SISU

Sauga valla ruumilis-territoriaalseks arenguks koostatavate üldplaneeringulahenduste keskkonnamõju strateegiline hindamine toetub planeeringuhierarhias kõrgema tasandi – Pärnu maakonnaplaneeringule ja Sauga valla arengukavale aastateks 2005-2009 ning võtab arvesse olemasoleva Sauga valla üldplaneeringu (1997) üldsuunad.

1.1 Lähtekoht hindamiseks

Sauga vallal on hetkel kehtiv üldplaneering. Valla areng ja ehitustegevuse hoogustumine sõltub suuresti riigi üldisest majanduskasvust, mis on olnud kiire ja nii on valla üldplaneering muutunud kiiresti moraalselt vanaks.

Eeldatakse, et koostatava üldplaneeringu lahendused aitavad kaasa valla tasakaalustatud ja kavakohasele arengule ning, et planeeringulahenduste keskkonnamõju strateegiline hindamine näitab seda, et koostatud planeeringulahendused toetavad valla ruumilist arengut.

Üldplaneeringu koostamine peab tagama maakasutuse ja valla arengustrateegia vastavuse ümbritseva looduskeskkonna tingimustele ning keskkonna säästva kasutamise ja majandushuvide tasakaalustamise.

1.2 Üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise alus

Üldplaneeringu aluseks on *Planeerimisseadus*, mille § 8 lõige 3 ütleb, et üldplaneeringuga toimub:

- valla ruumilise arengu põhimõtete kujundamine;
- kavandatava ruumilise arenguga kaasnedavate võivate majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude ning looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine ning selle alusel säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste seadmine;
- maa- ja veeladele üldiste kasutamise- ja ehitustingimuste määramine;
- detailplaneeringu koostamise kohustusega alade ja juhtude määramine väljaspool linnu ja aleveid;
- maareformi seaduse tähenduses tiheasustusega alade määramine;
- miljöövääruslike hoonestusalade, väärtuslike põllumaade, parkide, haljasalade, maastike, maastiku üksikelementide ja looduskoosluste määramine ning nende kaitse- ja kasutamistingimuste seadmine;
- roheline võrgustiku toimimist tagavate tingimuste seadmine;
- teede ja tänavate, raudteede, sadamate ja lennuväljade asukoha ning liikluskorralduse üldiste põhimõtete määramine;
- vajaduse korral eraõigusliku isiku maal asuva tee avalikult kasutatavaks teeks määramine teeseaduses sätestatud korras;
- põhiliste tehnovõrkude trasside ja tehnorajatiste ning olemasolevate maaparandussüsteemide toimimist tagavate meetmete määramine;

- puhke- ja virgestusalade määramine;
- ranna ja kalda piiranguvööndi ning ehituskeeluvööndi täpsustamine looduskaitsealades sätestatud korras;
- vajaduse korral ettepanekute tegemine kaitse alla võetud maa-alade ja üksikobjektide kaitsereežiimi täpsustamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks;
- vajaduse korral ettepanekute tegemine maa-alade ja üksikobjektide kaitse alla võtmiseks;
- üldiste riigikaitsealade vajaduste arvestamine ja vajaduse korral riigikaitsealade otstarbega maa-alade määramine ning maakonnaplaneeringus määratud riigikaitsealade otstarbega maa-alade piiride täpsustamine;
- muude seadustest ja teistest õigusaktidest tulenevate maakasutus- ja ehitustingimuste kajastamine planeeringus..

Üldplaneeringu koostamise vajadus on tingitud järgmistest asjaoludest:

- Sauga valla üldplaneering (1997) on vananenud ja vajab täiendamist;
- üldplaneering fikseerib territooriumi funktsionaalse tsoneerimise valla tasandil, tagades ka nende territooriumide säilimise ja arengu.
- uue üldplaneeringu koostamine ja menetlemine on vajalik kokkuleppe saamiseks eri piirkondade arengusuundade kohta.
- on võimalik saada ettekujutus valla territoriaalse arengu kohta. See omakorda võib olla aluseks vallapoolsete ettepanekutele riiklike arengukavade ja maakonnaplaneeringu muutmiseks.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise õiguslikuks aluseks on *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* (edaspidi KMHJS). Hindamise praktiline korraldamine peab järgima seaduse § 32. Mõju strateegiline hindamine on etteantud tegevuste jada alates hindamise vajaduse tuvastamisest ja algatamisest kuni strateegilise planeerimisdokumendi (konkreetsel juhul omavalitsuse üldplaneeringu) kehtestamise otsuse avalikustamiseni.

1.2.1 Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk ja sisu

Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgid on:

- rakendada keskkonnaalast kaalutlemist üldplaneeringu koostamisel;
- tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse;
- edendada säästvat arengut valla maakasutuses ja ehitustegevuses.

Hindamise eesmärgid omavalitsusüksuse üldplaneeringu juures on:

- saavutada üldplaneeringu lahenduste kooskõla kohalike keskkonnavõimalustega;
- aidata kaasa valla elanikkonna hoiakute kujunemisele omavalitsuse arengu väljavaadete osas;
- olla volikogule abivahendiks nii üldplaneeringu kui ka detailplaneeringute kehtestamisel.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande sisu kujundamise aluseks on KMHJS § 33 ja § 40. Antud juhul on strateegiliseks planeerimisdokumendiks omavalitsusüksuse üldplaneering. Vastavalt seadusest tulenevale on mõju hindamise vajalikkuse üle otsustamisel vaja lähtuda strateegilise

planeerimisdokumendi iseloomust ja sisust. See on asjakohane suunis eksperdile – ta võimaldab eksperdil pühenduda planeeringulahendustega seotud oluliste mõjude käsitlemisele ja koostada ratsionaalne hindamise aruanne.

1.3 Hindamise metoodikast

Keskkonnamõju hindamisel kulgeb kaks rööpset tegevust – planeeringulahenduste nn otsene hindamine ja hindamist saatvad korralduslikud, formaalsed protseduurid: teadete koostamine ja avaldamine, dokumentide avalikustamine, avalikud arutelud. Hindamine on planeeringulahenduste olulise mõju ja vajadusel ka lahenduste alternatiivides esineva mõju käsitlemine. (Pöder, 2005).

Hindamine algab keskkonna (tema laias mõistes) kirjeldamisega. Metoodiliselt siirdub hindamisprotsess seejärel planeeringulahendustega avatavate arendustegevuste keskkonnamõju prognoosimisele.

- iseloomustatakse valla keskkonnaseisundit (sh ressursside saadavust);
- üldplaneeringu lahenduste olulist keskkonnamõju;
- meetmeid üldplaneeringuga tekkiva olulise keskkonnamõju leevendamiseks;
- olulise keskkonnamõjuga tegevuste seireks kavandatavad meetmeid.

Üldplaneeringute koostamisel saab hindamine kulgeda planeerija ja keskkonnaeksperti koostöös. Käesoleval hindamisel on seda rakendatud. Üldjuhul koostab planeerija lahendusi valla seisukohti/soove arvestades. Keskkonnaekspert analüüsib lahendusi püüdes prognoosida lahenduste olulist keskkonnamõju. Selle leidmisel, juhtima planeerija tähelepanu või otsima koos planeerijaga paremat keskkonnasõbralikumat lahendust või pakkuma omapoolseid lahendusi olulise mõju leevendamiseks.

Metoodika sisaldab järgmisi töövõtteid:

- alusmaterjalide kokkukoondamine;
- materjalides sisalduva teabe analüüs,
- üldplaneeringu ja KSH aruande koostajate töökoosolekud;
- planeeringumaterjalide ja -lahenduste analüüs ja planeeringukaardi korrigeerimine;
- olulise keskkonnamõjuga planeeringulahendustele leevendusmeetmete andmine.

2 OLULISIM TAUSTAMATERJAL

Lisaks *Sauga valla arengukavale aastateks 2008-2017* (2008) on keskkonnamõju strateegilise hindamise taustamaterjalina käsitletavad ka *Pärnu maakonnaplaneering* (1998), teemaplaneering *Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnanõuanded* (2003), *Maakonna sotsiaalne infrastruktuur1* (2008) mida koostatakse, *Pärnu alamvesikonna veemajanduskava* (2005), ning *Pärnumaa jäätmekava 2005* (2004).

Asjakohast informatsiooni valla elu-olu annab kohalik ajaleht *Sauga Sõnumid* ja *Sauga üldplaneering* (1997).

2.1 Pärnu maakonnaplaneering

Pärnu maakonnaplaneeringus kajastuvad maakonna ruumilise arendamise lahendused võivad mõjutada Sauga valla üldplaneeringu lahendusi. Teisalt ei saa etteulatavalt öelda, et valla üldplaneeringulahendused ei too kaasa vajadust muuta maakonnaplaneeringut.

Maakonnaplaneering on kehtestatud Pärnu maavanema poolt 1998. a. Dokumendi strateegia lähtub maakonna eeldustest, võimalustest, vajadustest ja arenguambitsioonidest, mida järgides saavutatakse maakonna inimestele võimalikult hea elujärg tulevikus. Pärnumaa areng on avatud viiele arengusuunale milledeks on: konkurentsivõime; sotsiaalne uuenemine; tasakaalustatult arenev; koostööle avatud ja loodust hoidev eluviis.

Kaheksa strateegilist põhieesmärki on:

- hariduse kvaliteetsus;
- kultuuri mitmekülgsus;
- sotsiaalne turvalisus;
- maa-asustuse elujõulisus;
- arenev ettevõtlus;
- tehniline infrastruktuur;
- avatus ja atraktiivsus;
- keskkonna puhtus.

Indikaatorid põhieesmärgile:

- maa-asustuse elujõulisus;
- maa-lastele on loodud konkurentsivõimelised õppimis- ja kasvatamistingimused: alghariduse kodulähedus;
- sotsiaalne ja tehniline infrastruktuur on optimaalsed;
- investeeringud maapiirkondadesse on suurenenud;
- tööpuudus on vähenenud;
- sissetulekute erinevused võrreldes Pärnuga on vähenenud;
- külade eneseteadvustus on tõusnud;
- kodanikualgatus ja isetegevus on aktiveerunud;
- omavalitsuste roll ja võimalused on suurenenud;

---

1 Algatatud Vabariigi Valitsuse korraldusega 31.01.2005 nr 48)

- suurenenud on elujõuliste talude hulk;
- modelleeritud ühistranspordiskeem on rakendunud, kohalike ressursside väärindusaste on tõusnud.

Suund *Konkurentsivõime* on valitud maakonna arengustrateegia peateljeks. Viimane põhineb visioonil maakonnast kui ettevõtjasõbralikust ja innovaatilisest piirkonnast, kusjuures antud suund põimub läbi ülejäänud strateegia nelja suunaga.

Maakonna majanduse arenguvisioniks aastani 2010 on majandustegevuse toetumine kohalikele ressurssidele ja regiooni atraktiivsus välisinvestoritele. Väikeettevõtluse kiire areng on tööpuuduse taseme viinud alla Eesti keskmise. Maakonna tööstussektoris on suurenenud kapitali- ja teadusmahuka tootmise osakaal.

Põllumajanduses on tegev 7% aktiivsest rahvastikust. Tugevaim haru on piimakarjandus. Maal on välja arenenud enamuses mitmekülgse tegevusega (põllumajandus, metsandus, turism) kombineeritud talud, vähem on ainult põllumajandusega tegelevaid suurtalusid ja põllumajandusettevõtteid.

Metsaraie on tulusamaid majandustegevusi maakonnas. Pärnumaa aastakeskmise metsaraiemaht vastab aastakeskmisele juurdekasvule. Metsade pindala on kasvanud, nende kõrvalkasutus on laienenud. Pärnumaa rannik on endiselt Eesti tähtsaim rannapüügipiirkond. Pärnu linn on riigi kalatööstuse tähtsamaid keskusi.

Turismi alal omab tuntust Pärnu kui "suvepealinn". Maapiirkondades on tõusnud talu- ja ökoturismi osatähtsus. Arendamisel on väikesadamate kett piki rannikut.

2.2 Pärnu maakonna teemaplaneering *Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused*

Teemaplaneering² koosneb kahest alateemast – *Pärnumaa väärtuslikud maastikud ja Pärnumaa roheline võrgustik*. Esimene on teemaplaneeringu lisa 1, teine lisa 2.

Väärtuslike maastike alateema käsitleb traditsioonilist kultuurmaastikku. Väärtuslike maastike määramise aluseks on viis liiki väärtusi: esteetiline, looduslik, identiteedi-, puhkeväärtus ja turismipotentsiaal. Planeering osutab 33-le maastikukooslusele. Iga väärtusliku maastiku iseloomustavate andmete kohta on olemas registrileht. Sauga vallal on suhe kahe alaga: Sindi maastiku ja Niidu-Tammiste metsamaastiku alaga.

Niidu-Tammiste metsamaastik on korras, hästi eksponeeritud ja pakuvad esteetilist naudingut loodus- ja puhkeväärtusena. Sama kõrgelt on hinnatud maakonna teemaplaneeringuga metsaala esteetilist ja identiteedi väärtust. Ala sobib metsa-, vee- ja looduspuhkuse arendamiseks.

Osaliselt hõlmab Sauga valla Pärnu jõe vasak kalda ala **Sindi maastik**. Vastandudes Pärnu jõe paremkalda linnamaastikule annab kauni loodusega jõe

---

2 Kehtestatud maavanema 20. mai 2003.a korraldusega nr 80.

paremale kaldale jääv maastik hajali asetsevate taludega avaruse jõemaastikule. Ala on sobiv looduspuhkuseks, matkaradade ja jalgrattateede arendamiseks.

Teemaplaneeringus käsitletav roheline võrgustik täiendab olemasolevat kaitsealade võrgustikku ühendades need olemasolevate looduslike aladega ühtseks süsteemiks. Lisaks kujundab võrgustik looduslikke alasid nii ökoloogilisest, loodus- ja keskkonnakaitselisest kui ka sotsiaalsest aspektist, toodab bioloogilist mitmekesisust ja tagab stabiilse keskkonnaseisundi.

On koostatud kaart rohelise võrgustiku tugialade ja koridoridega kus on näidatud koridoride ja teiste infrastruktuuride (maanteed ja raudteed) konfliktikohad, samuti Pärnu linna lähiümbruse rohelises vööndis kavandatav kaitsemets.

Teemaplaneering määratleb asustuse laienemise soovitava suuna Pärnu linna lähiümbruses väljapoole kompensatsioonialasid. Asustuse laienemine rohelise vööndi metsa-aladel ning veekogude ranna ja kalda ehituskeeluvööndis on välistatud, kuna see rikub rohelise võrgustiku struktuuri ja halvab toimimise, vähendab maastiku avaliku kasutamise võimalusi ning vähendab looduslikku tasakaalu veekogude rannal ja kaldal.

Asustuse laienemise soovitatav suund Pärnu linna lähiümbruses Sauga vallas on Tammiste suund:

2.3 Pärnu maakonna teemaplaneering *Maakonna sotsiaalne infrastruktuur*

Teemaplaneering on koostatud Pärnumaa elanikkonna igapäevaste sotsiaalteenuste tagamiseks. Teemaplaneering lähtub üleriigilise planeeringuga *Eesti 2010* seatud eesmärkidest ja täpsustab kehtivat maakonnaplaneeringut. Planeeringu konkreetne eesmärk on anda soovitusi kohalikele omavalitsustele teenuste kättesaadavuse tagamiseks kantides. Planeering on analüütiliseks toeks kohalike omavalitsuste planeeringute ja arengudokumentide koostamisel ning tegevuste kavandamisel.

Teemaplaneeringuga on määratud kandididid asendiga maakonnakeskuse (linnaregiooni) ja kohaliku asustussüsteemi suhtes, lisaks on märgitud nendele tüüpidele iseloomulikud demograafilised, majanduslikud jms tunnuseid. Sauga vald jaguneb kolmeks: Sauga, Tammiste ja Urge kandiks.

Teemaplaneeringus toodud kandipõhised ettepanekud on Sauga valla puhul ka prioriteetidid, mis on täpsemalt väljendatud valla arengukavas.

2.4 Pärnu alamvesikonna veemajanduskava

Tagamaks veekeskkonna kaitset ja ratsionaalset kasutamist ning majandamist alamvesikonnas, koostati 2005.a Pärnu alamvesikonna veemajanduskava. Võimalik, et kava rakendub moodustatavate veemajanduspiirkondade kaudu e Euroopa Liidu Veepoliitika raamdirektiivis soovitatud valglopõhiste planeerimisüksuste kaudu. Sel juhul jaguneks Sauga vald kahe – Sauga ja Pärnu jõe paremkalda -veemajanduspiirkonna vahel. On tehtud ettepanek, et

---

3 Kinnitatatud keskkonnaministri 10 märtsi 2005.a käskkirjaga nr 254

veemajanduspiirkonda haldavaks organisatsiooniks võiks olla asjakohane veeühing. Tema vorm – avalik-õiguslik organisatsioon.

Sauga valla tasandil on kohalike omavalitsuste joogiveevarustuse korrastamise meetmed esitatud koos Pärnu linnaga. Pinnavee kvaliteedi kaitsmises on meetmeks valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukavade koostamine.

2.5 Sauga valla arengukava 2008-2017

Arengukava visioon näeb valda iseseisva ja tugeva omavalitsusüksusena, mis on tuntud üleriigi ja kaugemalgi. Sauga valla visioon:

Jätkusuutliku ja tasakaalustatud kvaliteetse elu- ja ettevõtluskeskkonnana on Sauga vald terviklik arengukeskkond oma elanikele, ettevõtjatele ja teistele erinevatele osapooltele (huvipooltele).

Sauga valla elanikud elavad ja ettevõtjad tegutsevad tasakaalustatud võimalustega loodud kvaliteetses elu- ja arengukeskkonnas. Sauga vald on koht Eestimaal, mis pakub oma elanikele arenemisvõimelist, turvalist ja keskkonnasõbralikku elukeskkonda - elukeskkonda, kus on hea elada, kus tahaks alati olla ning kuhu on kõik oodatud.

Valla sisemiste sotsiaalmajanduslike piirkondade ja üldiste tegevusvaldkondade sidusus — Tegevuste omavaheline seostatus ning sisemistele piirkondade ja valdkondade arengule suunatud meetmete kooskõla. Arengukavast tulenevalt arendatakse välja piirkondade ja valdkondade arengukavad.

Kokkulepe — Arengueesmärkide ja nende täitmiseks rakendatavad meetmete leidmine on erinevate huvide kokkulepe.

Valla terviklikkus — Valla arendamine keskuste ja ääremaade vastastikusest sõltuvusest lähtudes

Uuenduslikkus — Õppimishuvi tõstmine ning uuenduslike ideede ja algatuste toetamine.

Pidev täiustamine ja hindamise rakendamine — Tegevuste eesmärgi-pärasuse ja tulemuslikkuse jälgimine, mille alusel arengukava täiustatakse pidevalt.

Orienteerumine võtmeprobleemidele — Keskendumine võtmeprobleemide praktilisele lahendamisele arengukava elluviimisel.

Arengukavas on toodud strateegilised eesmärgid

Töökohtade loomine ja tööjõupuuduse leevendamine.

- Alternatiivsete töökohtade loomine.
- Kvalifitseeritud tööjõud.
- Ümberõppe korraldamine vastavalt tööjõuturu vajadustele.
- Kontsentreeritud tööstusasumite rajamine.

Elamistingimuste parandamine

- Uute elamurajoonide väljaarendamine.
- Elamufondi parendamine ja munitsipaalelamispinna loomine.
- Kvaliteetse joogivee tagamine (Sauga valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2006-2018).
- Avalike teenuste, teeninduse ja kaubanduse kättesaadavuse parandamine.
- Turvaline kodu.
- Infrastruktuuri arendamine suvila- ja elamurajoonides.
- Detailplaneeringute tegemine perspektiivsete ühepereelamute maaüksustele.
- Kaugkütte arendamine Sauga alevikus (Sauga aleviku soojamajanduse arengukava).
- Kodulähedaste vabaaja veetmise võimaluste loomine.

Noorte vaba aja sisustamine

- Noorte õppimis- (arvuti, keeled, juhtimisoskused jt) ja suhtlemisvõimaluste avardamine.
- Lasteasutuste ja/või raamatukogude juurde päevakeskuste (koos nõustamisteenusega) rajamine.
- Noorte eneserealiseerimisvõimaluste mitmekesistamine.
- Koduväliste perikesksete ürituste toetamine.

Sotsiaalhoolekanne

- Avahoolduse süsteemi edasiarendamine.
- Meditsiinilise teenindamise kättesaadavuse parandamine.
- Koostöös teiste omavalitsustega inimväärse hooldekodu rajamine.

Kodanikeühiskonna väljaarendamine ja kolmanda sektori toetamine

- Külaliikumise toetamine ja külakeskuste rajamine.
- Koostöö valla ja külade vahel külavanemate baasil.
- Seltside, seltsingute ja teiste kodanikeühenduste toetamine.

Infrastruktuur

- Koos riigi põhiteede ja tugiteede paremustamisega rajada kergliiklusteed kõigil kompaktsel asustusega aladel.
- Kõik kergliiklusteed on pimedal ajal valgustatud.
- Üldkasutatavaid teid, väljaarvatud riigiteed, haldab vald ja nad on tolmuvabad.
- Side-, posti- ja internetiteenused on kättesaadavad kogu valla territooriumil.
- Toimib linnaümbruse ühtne ühistranspordiskeem.

Keskkonna- ja tervisekaitse

- Pinna- ja põhjavesi on reostuse eest kaitstud.
- On rakendatud korraldatud jäätmekäitlussüsteem valla territooriumil.
- Kehtestatakse juba planeerimise käigus põhiteedega piirnevatel planeeritavatel aladel müratõkke abinõud.

Valla huvi on, et lähipiirkonnas oleksid ja töötaksid jätkusuutlikud ettevõtted, sest ettevõtete majanduslikust käekäigust oleneb valla tulubaas.

Arengukaval põhinev arendustegevus on protsess, mis on muutuv ajas ja ruumis. Arengukava täitmist analüüsitakse ja täiendatakse kord aastas.

2.6 Sauga valla üldplaneering

Tegemist on kümme aastat tagasi koostatud dokumendiga. Planeerimisettepanek (*Planeerimis- ja ehitusseaduse* mõistes) sisaldas planeeringute koostamise vajadust aastani 2000.

Kõige üldisemalt on vald planeeringuga jagatud nelja tsooni:

- põllumajanduslik (üksikehitiste suhtes ühtlasi hajaasustuspiirkond)
- metsamajanduslik (üksikehitiste suhtes ühtlasi hajaasustuspiirkond)
- tihehoonestusega asulad
- elamuehitus- ja puhkeotstarbeline hajaasustus

Koostatud üldplaneering pidi olema:

- abiks vallale maareformi käigus maade tagastamiseks
- aluseks valla üldplaneeringu järgmiste etappide koostamisel;
- aluseks valla üksikute osade detailplaneeringute tegemisel.

Maakasutuse määratlemisel ja uute ettevõtlus- ja ehitusmaa-alade määramisel on lähtutud eelkõige olemasolevatest tehnovõrkudest ja võimalustest ning on püütud hoiduda ebareaalsetest arenguprognosidest.

Planeeringu koostamisel üleskerkinud probleemid on osaliselt tänaseks lahenenud nagu prügila rajamine, kuid osa probleeme on säilinud või isegi süvenenud, näiteks valla demograafiline situatsioon.

3 ÜLDPLANEERINGU SEOTUS STRATEEGILISTE PLANEERIMISDOKUMENTIDE KESKKONNA-ASPEKTIDEGA

Planeeringu koostamisel tuleb arvestada erineva taseme kõrgemalseisvate arengudokumentide arengueesmärkide ja -suundadega, et tagada planeerimise kooskõla erinevatel tasemetel ning varasemate kõrgemal tasemel kokku lepitud suundade ja huvide esindatus valla üldplaneeringus

3.1 Euroopa Liidu planeeringu dokumendid

Euroopa Konsultatiivne Foorum töötas 1999. a välja Euroopa Komisjoni määruse 97/150/EK järgmiseks juhendi nimega Euroopa Ruumilise Arengu Perspektiiv (*European Spatial Development Perspective, E.S.D.P.*).

Juhend kutsub riike koostöös töötama välja ruumilisi arengustrateegiad, kuid kohalikke olusid arvestavalt. Iga riik peab keskkonnakaitseliste meetmetega püüdma alla suruda trendi millega Euroopa territoorium „*hakitakse ära*“ planeeritavate transpordikoridoridega, tagama bioloogilise mitmekesisuse mitte ainult planeeringute „*ökovõrgustiku*“ abiga, vaid kogu territooriumi komplekse arendusega, pöörama tähelepanu majandusstruktuurilt (primaarsektori suur osakaal tööhõives) nõrkadele maapiirkondadele, tagama veeringluse säästva korraldamise, tegema jõupingutusi kliimamuutuse leevendamiseks nii kohaliku kui ka globaalsel tasandil jne.

Läänemere regiooni ruumilise arengu suunamiseks on loodud valituste vaheline multilateraalne kümne Balti mere ümbruse riigi koostööfoorum nimetusega *Visions and Strategies around the Baltic 2010. (VASAB 2010)*. Koostöö korraldamiseks on moodustatud vastav komitee (*Committee on Spatial Development of the Baltic Sea Region - CSD/BSR*), kelle ülesandeks on levitada planeerimiskogemusi, toetada vastava valdkonna ministreid, aidata kaasa projektide realiseerumisele ja koopereeruda teiste Baltikumi koostööorganisatsioonidega. Suundiandev tegevus toimub riikide planeerimist kureerivate ministrite regulaarsetel kohtumistel vastuvõetud deklaratsioonide kaudu.

Eelmine, viies ministrite kohtumine (Wismari deklaratsioon, 2001) andis tegevuskava (*VASAB 2010 Plus Spatial Development Action Programme*) läbi kuue käsitlusteema:

- Linnaregioonide koostöö säästva arengu küsimustes.
- Läänemereregiooni rahvusvahelise integratsiooni jaoks olulised strateegilised arengutsoonid.
- Üleeuroopalise integratsiooni jaoks olulised rahvusvahelised transpordikoridorid
- Maapiirkondade olustiku mitmekesistamine ja tugevdamine.
- Rahvusvaheliste rohevõrkude, sh kultuurmaastike arendamine.
- Rannikutsoonide ja saarte integreeritud arendamine.

VASAB 2010 ajaliselt viimaseks dokumendiks on kuues riikide planeerimist kureerivate ministrite kohtumise deklaratsioon nn Gdanski (2005) deklaratsioon. Dokument julgustab Läänemere riikide Nõukogu (Council) arvestama Euroopa Liidu nn territoriaalse ühtlustumise poliitikaga (*EU Territorial Cohesion Policy*).

Põhieesmärk on, et Läänemere riigid integreeruksid teiste Euroopa piirkondadega saavutamaks Euroopas nn territoriaalset ühtlustumist.

3.2 *Natura 2000* võrgustik

Natura 2000 on üle-euroopaline loodus- ja linnualade võrgustik kaitsmaks väärtuslikke ja ohustatud looma-, linnu- ja taimeliike ning nende elupaiku ja kasvukohti. Euroopa Liidu liikmesriike ühendava *Natura 2000* võrgustiku loomine rajaneb kahel Euroopa Komisjoni ja Nõukogu direktiivil – nn linnudirektiivil (direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta), mille eesmärk on kaitsta linde, ning nn loodusdirektiivil (direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta), mille ülesanne on kaitsta looma- ja taimeliike ning nende elupaiku ja kasvukohti.

Liikmesriik võib *Natura 2000* võrgustiku alade kaitse korraldamiseks valida endale sobivad meetmed: kas kaitsealade moodustamine, lepingute sõlmimine kaitseteenust pakkuva organisatsiooniga, planeeringutega kaitse ettepaneku tegemine. Oluline on just see, et valitud meede tagaks nende elupaigatüüpide ja liikide säilimise, mille kaitseks alad on valitud.

3.3 Eesti tasand

Suunaandjaks on säästava arengu riiklik strateegia *Säästev Eesti 21* (2003). Strateegias on neli arengueesmärki: Eesti kultuuriruumi säilimine, heaolu kasv riigis, ühiskonna sidususe suurenemine ja ökoloogilise tasakaalu hoidmine.

Teiseks oluliseks dokumendiks on üleriigiline planeering *Eesti 2010* (2000) ja tema tegevuskava.

Üleriigilises planeeringus *Eesti 2010* (2000) käsitletud ruumilise arengu üks peamisi komponente on Eesti asustussüsteemi- ja maastikumustri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine. Dokumendi üldisteks sihiseadeteks on järgmised aspektid:

- inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine;
- Eesti asustussüsteemi- ja maastikustruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine;
- asustuse ruumiline tasakaalustamine;
- Eesti ruumiline sidumine Euroopaga;
- looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja parandamine.

Uus *Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030* (2007)⁴, annab hoiatussignaale keskkonnavaldkondade tuleviku suhtes. Osas II, *Peamised trendid* on näidatud väljavaateid loodusressursside, maastike ja bioloogilise mitmekesisuse, välisõhu kvaliteedi, tervise ja elukvaliteedi osas. Näiteks surve tulundusmetsade intensiivsemaks majandamiseks raskendab metsades bioloogilise mitmekesisuse säilitamist või Eesti ühiskond kaldub imporditud tarbimiskultuuri suunas, mis aitab kaasa võõrandumisele traditsioonilisest looduskeskkonna kasutamisest. Strateegia annab visiooni, et nii looduse kui ka inimese vajadusi arvestades on

---

4 Kättesaadav kodulehel <http://www.envir.ee/2959>

riigis hästi läbi planeeritud asustus, elukeskkonnas domineerib avar, ilus ja ülekorrastamata ruum, tehiskeskond ei domineeri looduskeskkonna üle. Eesti paistab riikide hulgas silma väikese energiatarbega toodanguühiku kohta.

3.3.1 Rahvusvahelise koostööprojekti *Via Baltica ruumilise arengu koridor* Eesti raport ja *Rail Baltica* projekt

Via Baltica ruumilise arengu koridor (*Via Baltica Spatial Development Zone, lühend VBSDZ*) (2000) on VASAB 2010 jätkuprojekt, mis arendab edasi Läänemere regiooni riikide vahelist koostööd ja loob eeldusi Eesti kiiremaks integratsiooniks Euroopa Liiduga. *Via Baltica* all mõistetakse maanteed, mis kulgeb Helsingist Berliini läbi Eesti, Läti, Leedu ja Poola.

Eesti raport sisaldab antud projekti arengut Eestis käsitlevat osa. Tallinna Linnavalitsus, Harju, Rapla ja Pärnu Maavalitsus on teavitanud teisi otsustajaid edasistest vajalikest sammudest, mille osas on regioonide vahel kokkuleppele jõutud.

Koridori on planeeritud kiir-raudtee - *Rail Baltica* selleks et tagada kiire ühendus VBSDZ-riikide ja ülejäänud Euroopa vahel. On olemas eelleping tema ehitamiseks.

Pärnu Maavalitsuse seisukoht *Rail Baltica* osas on positiivne. Allpool on väljavõtteid maavalitsuse seisukohast, mis võivad mõjutada Sauga valla üldplaneeringut. Euroopasse suunduva tulevase kiirraudtee trass on juba valitud - see kulgeb üle Pärnu. See seisukoht on fikseeritud üleriigilises planeeringus *Eesti 2010* (2000).

Ollakse seisukohal, et Pärnu suunal tuleks välja ehitada täiesti uus kaasaegne raudteekoridor. See täiendaks transpordipoliitilises mõttes kahte senist idasuunale orienteeritud koridori (Tallinn-Narva, Tallinn-Tartu).

Kui aga peaks arutlusele tulema olemasolevate raudteetrasside Tallinn - Tartu - Valga (TTV) ja Tallinn - Pärnu - Mõisaküla (TPM) kasutamine, siis võrdlus rahvusvahelise kiirraudtee seisukohalt näitab selgelt TPM trassi eeliseid:

- Raudteetrass üle Mõisaküla on ca 1/5 võrra lühem trass kui üle Valga - Eesti territooriumi piires oleks Mõisaküla trass 80 km lühem, Tallinn - Riia vahelise trassi kogupikkust arvestades 136 km lühem (mis annaks ca 1 tunni ajavõitu, mis on ka kiirraudtee mõte;
- võrreldes TTV trassiga läbib TPM trass tunduvalt vähem tiheasustusega piirkondi, häirides seega vähem olemasolevat asustuse infrastruktuuri ning on ohutum ja odavam;
- kui TTV läbib 7 linna (Kehra, Tapa, Tamsalu, Jõgeva, Tartu, Elva, Valga) ning neist kuuel juhul kulgeb praktiliselt läbi kesklinna, siis TPM läbib 4 linna (Rapla, Pärnu, Kilingi-Nõmme, Mõisaküla) ja vaid ühel juhul (väikelinn Mõisaküla) puutub linna põhistruktuuri.

Raudtee rekonstrueerimine annaks uue impulsi Kesk- ja Lääne-Eesti piirkondadele ja ettevõtlusele ning parandaks ka elanike liikumisvõimalusi.

Pärnu kuurort (tegelikult terve Lääne-Eesti) avaneks ka Kesk-Euroopa turistidele - see võimaldaks vähendada seni ühekülgselt orienteeritust Soome turule ja kokkuvõttes aitaks tasakaalustada meie riigi väliskaubandusbilanssi.

3.3.2 Eesti *Natura 2000*

Eestis leidub ligi 60 loodusdirektiivis loetletud elupaigatüüpi, 51 looma- ja taimeliiki ning sadakond linnudirektiivis loetletud linnuliiki, mille kaitseks kehtestatud loodus- ja linnualad moodustavadki Eesti *Natura 2000* võrgustiku.

Eesti riiklik strateegia on, et *Natura 2000* võrgustikku kuuluvatest aladest saavad hoiualad. Hoiualadel ei kehtestata rangeid piiranguid, küll aga peavad keskkonnavõi muud luba nõudvad tegevused läbima eelnevalt keskkonnamõju hindamise. Hindamise käigus selgitatakse välja, ega plaanitav tegevus kahjusta neid elupaigatüüpe ja liikide elupaiku, mille kaitseks ala on valitud.

Erinevalt teistest Pärnumaa valdadest asub Sauga vallas vaid üks *Natura 2000* võrgustiku aladest - Pärnu jõe hoiuala.

4 MÕJUTATAVA KESKKONNA LÜHIKIRJELDUS

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt peab KSH aruanne sisaldama mõjutatava keskkonna kirjeldust strateegilise planeerimisdokumendi koostamise ajal.

Mõju hindamise kontekstis on mõiste *keskkond* käsitletav laias tähenduses. Mõistesse mahub nii valla territooriumil asuva looduse eripära ja ressursid, kui ka ühiskondlik-sotsiaalkultuuriline ja majanduslik tegevus ning olemine. Viimati nimetatud keskkonnakomponentide edukaks ja jätkusuutlikuks toimimiseks annab võimalused looduskeskkond ja tema hea seisund.

Kui planeeringulahendused suunavad omavalitsusüksuse arengu kohalike loodusressursside ja looduskeskkonna ülemäärasele tarbimisele, võib see pikas perspektiivis osutada omavalitsusele hukatuslikuks. Looduskeskkond oma võimalustega ja piirangutega seab igal juhul raamid planeeringuga avatavateks arendusteks.

4.1 Sauga valla looduskeskkond

Valla üldpindala on 16 632,3 ha, mis on 3,9% Pärnumaa valdade pindalast. Geograafiliselt jääb Sauga valla territoorium Pärnu madalikule, Pärnu ja Sauga jõgede alamjooksude vahelisele alale.

Kliimaatiliselt on piirkonnale iseloomulik üleminek mereliselt kliimalt kontinentaalsele. Üleminekuga kaasnevaid nähtusi mõjutab Läänemerele toimuvad protsessid. Aasta keskmine temperatuur on 5-6°C. Keskmine sademete hulk 700-750 mm/a; aurustumine 420 mm/a. Lumikatte kestvus alla 100 päeva.

Absoluutsed kõrgused muutuvad valla piires 25 meetrist valla kirdeosas kuni 10 meetrini valla lõunaosas Pärnu linna piiril. Valdavalt jääb maapinna kõrgus siiski 9-15 meetrit üle merepinna, kõikides väga vähe. Valda läbib mandriliustiku kujundatud Põhja-Pärnumaa otsamoreen Eametsa-Jänesselja-Selja –Kilksama joonel (suhtelise kõrgusega 5-7 m)

Maapinda katab kvaternaarne pinnakate, mille paksus ulatub 2-5 meetrist valla lääne- ja lõunaosas (Pärnu lahe ümbrus) 20-40 meetrini valla ida-, põhja- ja keskosas. Pinnakate algab peeneteralise mereliivaga paksusega 2-6 m. Liiva all on viirsavid keskmise paksusega 12-13 m. Sügavamal järgneb umbes 9-meetrine moreenikiht. Pinnasevesi esineb nii mereliivas kui ka viirsavi alustes setetes. Veetase mereliivas on 1-2 meetri sügavusel maapinnast, suurvee ajal kohati isegi kõrgemal. Pinnasevee seisund sõltub aasta ilmastikutingimustest ning veetase kõigub väga suure amplituudiga.

Looduskeskkonna osas on Sauga valla omapäraks metsaderikkus ja soo-alade rohkus. Soo ja mets hõlmavad valla territooriumist ca 58 %. Valla territooriumi liigestavad suured rabad. Valla lõunaosas Pärnu linna piiril asub Rääma raba, valla loodeosas Nurme raba. Sood moodustavad valla territooriumist 35%, siit ka valla peamine maavara – turvas..

Hüdrogeoloogilistest tingimustest ning pinnakatte paksusest ja koostisest tulenevalt kuulub Sauga vald keskmiselt või hästi kaitstud alade hulka. Suur osa Sauga vallast jääb suhteliselt hästi kaitstud (madala reostusohklikkusega) põhjaveega piirkonda. Sellesse piirkonda jäävad ka kõik planeeringus käsitletavat kompaktselt asustusega alad: Sauga alevik, Kilksama, Urge, Eametsa ja Tammiste küla. Valla äärmine põhjaja loodeosa jääb keskmiselt kaitstud (keskmise reostusohklikkusega) piirkonda. Vaid Pärnu jõe vahetus läheduses lõigus Pulli külast kuni Taalini esineb nõrgalt kaitstud (kõrge reostusohklikkusega) piirkond.

Pinnakatte all 20-40 meetri sügavusel lasuvad siluri ülemise veehorisondi kivimid. Vettkandvad on põhiliselt alam-siluri veekompleksi kuuluvad jaagarahu (S_{1jg}) ja jaani (S_{1jn}) lademe kavernoossed ja lõhestunud dolomiidi ning lubjakivid, mis on siluri veekompleksi veerikkamaid lademeid ning ühtlasi ka piirkonna peamiseks veallikaks.

Siluri alumine veehorisont on adavere (S_{1ad}) ja raikküla (S_{1rk}) lademes, 130 m sügavusel. Lademe merglid ja savikad lubjakivid on suhteliselt vettpidavad ning seda võib käsitleda kui vett nõrgalt läbilaskvat kihti. Vesi on selles nõrgalt soolakas ning selle kvaliteet ei vasta küllalt tihti joogivee nõuetele. Ordoviitsiumi-kambriumi veekompleks lasub 220-470 meetri sügavusel. On suhteliselt veerikas, nõrgalt mineraliseerunud veega.

Põhjavee keemiline koostis vastab joogivee kvaliteedile. Ainult üldraua ja kloriidiooni sisaldus ületab lubatud piiri (Karise, jt Eesti põhjavee kasutamine ja kaitse, 2004).

Sauga valla peamised vooluveekogud on Pärnu ja Sauga jõgi, mis on ühtlasi vallale ka piirijõgedeks. Piki Pärnu jõge kulgeb valla idapiir Paikuse vallaga ja Sauga jõge mööda kulgeb valla läänepiir Audru vallaga. Pinnavete seisund on alates 90-ndatest aastatest paranenud seetõttu, et on vähenenud põllumajanduslik hajureostus Pärnu jõe ülemjooksul (Eesti jõed, 2001). Enamus suurfarme on likvideeritud ja mineraalväetiste kasutamine on oluliselt vähenenud, samuti on vähenenud heitvee kogused. Sauga jõgi on reostustundlik suubla, mistõttu tuleb reoveest ärastada nii fosfor kui ka lämmastik, mille kontsentratsiooni jõe juhitavas heitvees senises vee erikasutusloas ei piirata.

Loodukaitse aluseid objekte ja alasid on Sauga vallas vaid mõned. Püsielupaikadena on kaitse alla võetud:

- Pärnu jõgi lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaigana;
- Lennuvälja kanakulli püsielupaik Eametsa külas.

Sauga valla territooriumile jääb vaid üks kaitseala - **Pärnu jõe hoiuala**, mille kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi – jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – hingu (*Cobitis taenia*), võldase (*Cottus gobio*), jõesilmu (*Lampetra fluviatilis*), lõhe (*Salmo salar*) ja paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) elupaikade kaitse

4.1.1 Kohaliku looduskeskkonna seisundi mõjutamisest

Üldjuhul on kohaliku keskkonnaseisundi mõjutajateks elanikkonna majanduslik tegevus ja selle tegevuse tagamiseks vajalik tehniline infrastruktuur ja selle seisund. Valla keskmine asustustihedus on 16,9 inimest /km². Valla territooriumil paikneb 10 küla ja alevik, kus kokku elab üle 3500 inimese. Tihedamini on asustatud valla lääne- ja idaosas, teede ja jõgede ümbrused.

Võib eeldada, et kohalikule looduskeskkonnale negatiivse mõju avaldamise potentsiaal tuleneb ennekõike tegevusest Sauga alevikus ja valla neljas suuremas külas – Urge, Tammiste, Kilksama, Eametsa külas. Täiendavaks mõjutaks on ka riikliku (maakondliku) tähtsusega infrastruktuuri objektid/ehitised – kõrgepingeliinid, maanteed, raudteed, gaasitrassid, gaasipumplad, lennuväli, jne.

Mõju tekib kohalike loodusressursside – metsa, maavarade, põhja-, pinnavee tarbimisest ning infrastruktuuri objektide-ehitiste paiknemisest kaitstavate alade suhtes. Negatiivse mõju olulisus on võrdelises sõltuvuses ressursi tarbimisest ja heitmete keskkonda viimise määrast (jäätmel, saasteained, õhuheitmed). Oma osa lisab tehnilise infrastruktuuri (kanalisatsioon, puhastid, pumplad, puurkaevud, katlamajad, trafo alajaamad jne) seisukord ja tehniline tase.

Ettevõtluse keskkonnamõju avaldub tehniliste seadmete avariidel, toomistehnoloogiate rikkumisel. Põllumajanduslik tootmine mõjutab puudujääkidega sõnnikukäitlemisel ja põllumaade vale väetamisega.

Keskkonnaloa kohuslaste saasteainete heide on ohjatud maakonna keskkonnateenistuse ja keskkonnaministeeriumi poolt väljastatud lubadega (AS Stora Enso Timber omab jäätmeluba L.JÄ.PM-46481, välisõhu saasteluba L.ÕV.PM-20057, OÜ Valev Udras omab jäätmeluba L.JÄ.PM-46090, AS Magistraal omab välisõhu saasteluba L.ÕV.PM-36897 ja vee-erikasutusluba L.VV.PM-49028, AS Lukoli Eesti omab välisõhu saasteluba L.ÕV.PM-139658, Sauga Vallavalitsus omab vee-erikasutusluba L.VV.PM-18461, AS Torfex omab kaevandamis- L.MK.PM-13268, KMIN 028 ja vee-erikasutusluba 308, AS ASB Greenworld Eesti omab kaevandus- KMIN 004 ja vee-erikasutusluba L.VV.PM-12481, OÜ Strenges omab kaevandamisluba KMIN 008, AS Nurme Turvas omab kaevandamislube KMIN 009 ning 033, AS Sauga Varahaldus omab vee-erikasutusluba L.VV.PM-154830) loatingimustes esitatud teabe edastamise kaudu.

Valdav osa Sauga aleviku elamutest ja hoonetest on ühendatud ühisveevärki, Urge külas on 75% elanikest küla keskuse ühendatud ühisveevärki. Tammiste Kilksama ja Eametsa külas on veevõrk erakätes ja puudub kanalisatsioon. Täpsemad andmed on toodud Sauga valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavas (2004).

Pärnu jõe jäänud Eesti kõige ulatuslikum vooluveekogudel olev *Natura 2000* ala — Pärnu jõe loodusala. Loodusala pikkus on 120 km, pindala 700 ha. Kaitseväärtusteks loodusala on jõgi kui elupaik (EL Loodusdirektiivi tüüp 3260), kaladest jõesilm, lõhe, võldas ja hink, veeselgrootutest paksukojaline jõekarp ja rohe-vesihobu, vee-eluviisiga imetajatest saarmas ning veelupaikadega seotud

lindudest jääлинд. Peamiseks negatiivseks mõjuteguriks loodusala kaitseväärtustele on Sindi pais (Tehniline abi...,2007).

Veekvaliteedi kohalt mõjutavad negatiivselt suublaid (Sauga ja Pärnu jõge ning Suuroja) mitte korras puhastid ja väljalasud.

Sauga valla teedevõrk on suhteliselt heas korras ja piisavalt tihe, et ühendada kõiki valla territooriumil asuvaid külasid. Vallal on hea ühendus maakonnakeskuse (Pärnu linnaga) ja teiste maakondade keskustega.

Riigimaanteedest läbivad valla territooriumit kaks põhimaanteed ja 10 kõrvalmaanteed. Negatiivset mõju keskkonnale tekitavad valda läbivad põhimaanteed Tallinn-Pärnu-Ikla (T-4) ja Pärnu-Rakvere-Sõmeru (T-5). Mõju on tingitud nii liiklusrästast kui ka asjaolust, et maanteedega lõigatakse läbi kaks maakonna rohevõrgustiku koridori. Ööpäevased keskmised liiklussagedused on toodud uurimustöös *Liiklusloenduse tulemused 2007. aastal* (2008); Tallinn-Pärnu-Ikla maantee (T-4) Sauga lõigu aasta suurima liiklusega nädala keskmine ööpäevane liiklussagedus oli 2007. aastal 10 136 autot ööpäevas ja Pärnu-Rakvere-Sõmeru (T-5) Urge lõigu keskmine aasta ööpäevane liiklussagedus oli 5742 autot ööpäevas.

Suurimaks valda läbivaks (käesoleval ajal funktsioneerivaks) riiklikuks infrastruktuuri ehitiseks on Sindi alajaam kuhu tulevad 330 ja 110 kV elektriliinid. OÜ Põhivõrk on asunud Tartu-Viljandi-Sindi 110 kV kõrgepingeliini rekonstrueerima eesmärgiga tõsta ülekandevõimsust kolm korda.

Kokkuvõtvalt on valla piiridesse jääva looduskeskkonna seisundit võimalik hinnata heaks. Majandustegevuses ja tehnilise infrastruktuuri kasutamises tekkiv negatiivne mõju looduskeskkonnale jääb lokaalseks ega ulatu kaitsealustele aladele. See asjaolu loob soodsa fooni arendustegevusteks valla territooriumil.

4.2 Sotsiaal-majanduslik keskkond

Omavalitsusüksus saab olla arenguvõimeline ja edukas (elujõulisuse indeksit suurendav) siis kui ta omab atraktiivset sotsiaal-majanduslikku keskkonda ja tasemel ning keskkonnasäästlikke tehnilise infrastruktuuri rajatisi. Olemasoleva sotsiaal-majandusliku keskkonna on kujundanud kohalik elanikkond, ennekõike tema majandustegevusse haaratud osa.

Sauga vallal on läinud suhteliselt hästi, valla elanike arv on pidevalt kasvanud. Kui aastatel 1989-2000 vähenes Pärnumaal maarahvastiku arv suhteliselt ühtlaselt siis erandi moodustas Sauga vald, kus elanikkond suurenes 26% (Tammarmu, 2003), mis oli suurim rahvaarvu suhteline kasv maakonnas..

Rahvaarvu kasvu jätkumiseks on vajalik, et jätkuks sisseränne. Praeguse sündimuse ja suremuse jätkudes väheneks Sauga valla elanikkond aastaks 2015 5% (Tammarmu, 2003). Sarnaselt Saugale suureneb rahvaarv ka teistes Pärnu linnalähedastes valdades: Paikuse, Audru ja Tahkuranna vallas, seda eelkõige Pärnu linna elanikkonna arvel.

Ohu määrgina tuleb vaadata elanikkonna demograafilises olukorras valitsevat depopulatsiooni ja eakate (>65 a) elanike osakaalu tõusu.

Sauga valla aktiivsemad ettevõtluspiirkonnad on Sauga alevik ja Sauga alevikuga piirnev Kilksama küla osa. Märkimisväärne on valla aadressidel registreeritud ettevõtete arv 244. Olulisemaks tööstusharuks on puidutööstus. Valmos OÜ, mille põhitegevusalaks on spooni tootmine ja töötlemine ning kus töötab 60 töötajat. Lisaks Urgel asuv Pakkpuit OÜ, mis tegeleb sae- ja hõövelmaterjali jaemüügiga Pärnu linnas ning kus töötab 20 töötajat. Olulisemateks puidutööstus ettevõtteks oli Kilksama küla Sauga aleviku poolses osas paiknev Sauga Saeveski AS, kus töötab 107 töötajat ning mis suleti 2007.a

Lisaks puidutööstusele on suur osa valla ettevõtetest ehituse alal. Magistraal AS tegevusvaldkonnaks on teedehitus, remont ja hooldus, lisaks ka tänavate ja parklate heakorratööd ning pinnakattetööd. Ettevõttes töötab 50 töötajat. EKTO AS, mille põhitegevuseks on ehitusmasinate laenutamine ja rentimine koos juhiga ning vastava tehnika remont ja hooldus (50 töötajat), Seilsat OÜ, tegevusalaks jahi- ja paadiehitus, töötajaid 30. Hüntal Auto AS, tegevusalaks transporditeenused ja logistika, töötajaid 30.

Turba tootmisega tegelevad Sauga vallas ASB Greenworld Eesti AS ja Nurme Turvas AS, kus töötajaid on vastavalt 40 ja 30. Põllumajandusliku tegevusega on seotud vaid 5% valla elanikest.

4.3 Kultuur-ajalooline keskkond

Kuigi vallas seni leitud vanim (7500 e.m.a) jälg inimtegevusest Eestimaa pinnal, arvatakse püüasustuse teke valla piirides hiliseks – ca 2000 a tagasi. Arheoloogia mälestisi on kaks, Pulli ja Tammiste asulakohad ning arhitektuurimälestisi vaid kolm Sauga magasiait ja Ullaste mõisa peahoone ja ait.

Sauga vallas on mitmeid kultuuri hoidvaid-edendavaid asutusi – koolid, rahvamajad, raamatukogud, seltsingud, avalikud interneti punktid jne. Valla kultuurikeskusteks on vallamaja.

5 ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMIST MÕJUTAVAD ARENGUSTSENAARIUMID - ALTERNATIIVID

Aruandes kasutatakse mõistet *alternatiiv* tähenduses: alternatiiv – üks kahest teineteist välistavast võimalusest (Võõrsõnade leksikon, 2000:45), Mõiste ühene käsitlemine on hindajate valik ja meetodiline võte. On eeldatud, et seadusandja on seaduses mõiste *alternatiiv* kasutamisel lähtunud samast kaalutlusest.

Sageli kasutatakse mõiste meelevaldseid sünonüüme – variant, võimalus, konkureeriv lahendus jne. On oht, et meelevaldsete sünonüümide kasutamine ähmastab üldplaneeringu lahenduste eeldatava mõju hindamist. Halvimal juhul võib sünonüümide kasutamine juhtida planeeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise välja selleni, et ka mõiste keskkond tähendus taandub ahtale looduskeskkonna mõistele. Tulemus on, et hindajad ei analüüsi seda kas planeeringulahendused annavad võimaluse olulisega mõjuga arenguks või mitte, vaid seda, et hinnatakse planeeringulahendustega avanevaid mitmesuguseid tegevusi nende eeldatava mõju (sageli väheolulise) osas kohalikule keskkonnale.

5.1 Alternatiivide valikust

Üldplaneeringu koostamisel on meetodilise lähenemisena käsitletud planeerimise avaliku kaalutusprotsessi tulemusi. Erinevate huvigruppide, osapoolte ja keskkonnamõju hindajate arvamust arvestades kavandatud planeeringu lahendused on avalikud kokkulepped, mis põhinevad varasemate strateegiliste arengudokumentidega saavutatud kokkulepete põhjal valla ruumiliste arengusuundade osas. Üldplaneeringu ülesandeks/eesmärgiks pole varasemate kokkulepete revideerimine ja ümberhindamine vaid kavandatava üldplaneeringu lahendustega kaasneva võivate majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude ning looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine ning selle alusel säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu tingimuste seadmine.

Üldplaneeringu, kui strateegilise dokumendi, puhul on alternatiivide võimalus väga piiratud, kuna üldplaneeringu koostamisel vabadusaste kavandada erinevaid nn. *arengustsenariume* on piiratud. Paljuski Üldplaneeringu, kui strateegilise dokumendi, puhul on alternatiivide võimalus väga väike, kuna üldplaneeringu koostamisel vabadusaste kavandada erinevaid nn. *arengustsenariume* on piiratud. Paljuski määravad üldplaneeringu lahendusi kõrgemalseisvad arengudokumendid sh maakonnaplaneering ning maakonna teemaplaneeringud, mida on võimalik täpsustada, mitte aga ignoreerida. Kindlasti vähendab üldplaneeringus vabadusastet juba seadusest tulenev nõue, et üldplaneering, arengukava ning valdkondade arengukavad ei tohi olla vastuolus, mis välistab üldplaneeringu puhul võimaluse eelnevate kokkulepete muutmist. Lisaks peab üldplaneering arvestama õigusaktides sätestatud norme ja piiranguid, mille üle otsustada ei saa.

Aluseks on seisukoht, et kõigi võimalike keskkonnale mõju avaldavate objektide areng on üldplaneeringus kajastatud, kuid seda ei määra eeskätt üldplaneering vaid konkreetse objekti kavandamine. Üldplaneering näeb ette objekti arenguks vajaliku territooriumi ning vajadusel kaitsevööndi/puhvri selle territooriumi

ümber ja lokaliseerib ning minimeerib sel viisil keskkonnale ebasoovitava mõju avaldumise võimaluse.

Võimalik on konstrueerida 0 alternatiiv. See tähendab, et üldplaneeringu koostamise lähtekohaks polegi valla arengukava vaid jääb kehtima olemasolev valla üldplaneering. Käesoleva juhul 0-alternatiivi seada ei saa, sest Sauga vald on vastu võtnud uue arengukava, mis ühes oma arengueelistuses näeb ette ka uue üldplaneeringu koostamise, sest olemasolev üldplaneering on vananenud ning ei taga enam valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikku arengut.

5.2 Keskkonnamõju üldine kvalifitseerimine

Üldplaneeringu lahendustega avatavad arengud ilmutavad nii või teisti mõju keskkonnale. Nende hindamise strateegiliseks positsiooniks oli see, et arendatavad alad ja valla territooriumil asuvad kaitsealad ja rohevõrgustik peavad jääma harmooniliselt koos eksisteerima. Mõju hindamisel oli planeerija ja keskkonnaeksperti ühine seisukoht, et nii palju kui võimalik, ei tohi üldplaneering avada teed arendusteks, mis tekitab või mille juures ilmneb vahetu ja oluline mõju⁶ looduskeskkonnale.

Samas ei rakendatud etteulatuvalt olulise keskkonnamõjuga (nt turba kaevandamine) planeeringulahenduste lauskeelamist. On oht, et selline seisukoht pärsib valla arengut. Kui näiteks arendajal-omanikul tekib huvi olulise keskkonnamõjuga objekti/ehitise rajamiseks, siis võib ja saab seda teha ainult efektiivsete keskkonnamõju leevendavate meetmete rakendamisega. Viimased tuleb esitada projekti keskkonnamõju hindamise aruandes.

Planeeringulahendusi hinnati ka selles osas, kas nad annavad väljundiks võimaluse väheolulisel keskkonnamõjul kumuleeruda oluliseks KSH ekspertide kogemusele tuginedes. Võrreldi kavandatavat tegevust sarnaste varasemate tegevustega mujal ja nende teadaolevat mõju. Sarnaseid ettepanekuid arutati jõudmaks nende ettepanekute arvestamise vajalikkuses konsensussele.

Riigi tasandil koostatud kavade ja planeeringute suhtes, mis sisaldavad valla territooriumile kavandatavaid infrastruktuure tuleb omavalitsusel olla tähelepanelik. Kui kavadele pole eelnevalt läbi viidud keskkonnamõju (strateegilist) hindamist võib eeldada, et nende juures on negatiivne mõju looduskeskkonnale suurem kui arvatakse olema. Juhul kui vallaülesele planeeringule, kavale jm keskkonnamõju (strateegilisel) hindamisel tuvastatakse lahenduste oluline mõju, peab omavalitsus olema veendunud (ettevaatusprintsip!), et leevendamise meetmed on realselt saavutatavad ja saavutamine ei tule hiljem omavalitsuse eelarvest.

---

⁶. Seejuures on olulise mõjuna tegevuste all mõeldud tegevusi vastavalt KMHJS §-s 6 defineeritule

6 HINNANG ÜLDPLANEERINGULAHENDUSTE KESKKONNAMÕJULE

Olenemata sellest, millisele arengualternatiivile tugineb üldplaneering, peavad planeeringulahendused ikkagi näitama seda, kus ja kui palju vajatakse territooriumi arengueesmärkide realiseerimiseks, millised on alade kasutamise tingimused ja kus arendustes detailplaneeringutega või ilma edasi liikuda.

Ruumilise planeerimise sellisest kompleksusest tulenevalt ei ole siin, erinevalt projekti või sektorarengukava keskkonnamõjude hindamisest, võimalik hinnata planeerimisotsustega kaasnevaid konkreetseid keskkonnamõjusid, vaid võimalikke keskkonnamõjusid: planeeringu koostamise ajal on väga raske ette näha antud keskkonnades tulevikus toimuvaid konkreetseid üksteist mõjutavaid protsesse, vaid pigem tõenäolisi ja võimalikke protsesse, mistõttu hinnatakse ka võimalikke tagajärgesid/tulemusi ning mõjusid.

Üldplaneeringu koostamine peab tagama maakasutuse ja valla arengustrateegia vastavuse ümbritseva looduskeskkonna tingimustele ning keskkonna säästva kasutamise ja majandushuvide tasakaalustamise.

Valikut toetavad ka järgmised argumendid:

- Sauga valla üldplaneering on vananenud. Seetõttu on omavalitsusüksusel kasulik saada planeeringulahendusi saavutamaks arengule kaasaaitavat mõju;
- omavalitsusel tekib võimalus jälgida kuidas arengukava eesmärkide täitmine kulgeb praktilises arenduses valla enda investeerimisvõimaluste ja ettevõtjate majandustegevuse taustal;
- üldplaneeringust saadud tagasisidest tekib võimalus korrigeerida arengukava juurde kuuluvat tegevuskava.

Mõjude hindamise aruanne on osa üldplaneeringu dokumentatsioonist ning ei ole mõeldud kasutamiseks individuaalselt, seepärast pole siin dubleeritud üldplaneeringu seletuskirjas toodut ja käsitletud on eelkõige selliseid mõjusid keskkonnale, mis tulenevad otseselt üldplaneeringuga kavandatud muudatustest ja on peetud oluliseks.

Üldplaneeringu lahendused on maa-alade reserveerimine uute elamu- ja puhkealade, olemasolevate tootmis-, segahoonestus- ja üldkasutatavate alade tarbeks ja nende laiendamiseks, munitsipaalomandisse taotletavate maade, väärtuslike põllumaade, maastike, miljööväärtuslike alade, kompaktse asustusega alade määramine ja maakonna rohevõrgu täpsustamine. Tehnilise infrastruktuuri osas on lahendusteks trasside reserveerimine perspektiivsetele teedele ja teiste infrastruktuuride paigutamiseks sh olemasoleva lennuvälja ja *Via Baltica* koridori säilitamine ja kaugkütte ning reovee kogumisalade määramine.

Suurimat ruumilist haaret omavateks lahendusteks on maa- ja veealade reserveerimine ning maa-aladele põhisihotstarbe määramine. Põhisihotstarvete loetelu on üldplaneeringu seletuskirja osas 2.1. On iseloomulik, et määratud põhisihotstarve hõlmab ja seob ulatuslikult juba olemasolevat väljakujunenud maakasutust. Eesmärk planeeringu koostamisel on olnud keskkonna kasutamise ja keskkonda enam muutvate tegevuste sh ehitustegevuse senisest täpsem reguleerimine. Üldplaneeringu lahendused puudutavad enamikke valla külasid ja nendesse omavad suhet 97% valla elanikest (tabel 1).

Tabel 1. Üldplaneeringulahenduste lokaliseerumine vallas

Alevik, küla	Elanikke seisuga 01.11.2007	Reserveeritud alad
Sauga alevik	1176	Elamu-, üldkasutavad-, segahoonestus-, puhke-, tootmisalad. Reovee kogumisala, kaugküttepiirkond, trassid perspektiivsetele teedele.
Tammiste	861	Elamualad, üldkasutavad-, tootmisalad, reovee kogumisala, trass perspektiivsele teele ja teistele infrastruktuuridele.
Kilksama	369	Elamualad, üldkasutavad-, tootmisalad, reovee kogumisala, <i>Via Baltica</i> trass, kaitsealad
Eametsa	289	Elamualad, tootmisalad, reovee kogumisala, lennuväli
Nurme	180	Roheline võrgustik, tootmisalad
Urge	179	Elamualad, üldkasutavad-, tootmisalad, reovee kogumisala, <i>Via Baltica</i> trass, 330 kV kõrgepingeliini koridor
Pulli	170	Elamu-, kompensatsioonialad,
Kiisa	82	<i>Via Baltica</i> trass, 330 kV kõrgepingeliini koridor
Vainu	76	Elamualad, segahoonestusalad, kompensatsioonialad, 330 kV kõrgepingeliini koridor
Rütavere	62	Roheline võrgustik, elamualad
Räägu	60	Roheline võrgustik, <i>Via Baltica</i> trass

6.1 Mõju põhjaveele, pinnaveele

Üldplaneeringus on arvestatud Sauga valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavaga (2006), mis näeb ette, et arengukava ellurakendamise järgselt paraneb elanike elukvaliteet, väheneb piirkonna reostuspotentsiaal ning luuakse soodsad tingimused turisminduse ja rekreatiivsete võimaluste arenguks piirkonnas. Üldplaneeringuga on kavandatud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavaga kohased maaalad/koridorid põhiliste tehnovõrkude trasside ja tehnorajatiste ehitamiseks ning olemasolevate säilimiseks, arvestades nende juurde kuulvate kaitse- ja mõjuvõõnditega. Määratud on reoveekogumisalad, kus lokaalsete puhastusseadmete rajamine pole enam võimalik. Üldplaneeringus on lähtutud eeldusest, et realiseeruv ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aitab oluliselt leevendada heitveesuublatele avalduvat negatiivset mõju ja elamupiirkondade arendamisel toimub reoveepuhastite ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine ja laiendamine, mis oluliselt vähendab pinnase ja põhjavee reostumise ohtu.

Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavaga kavandatakse uued võrgud, mis kavandatakse ühendada ka Pärnu linna võrkudega tagavad, vaatamata

elanikkonna suurenemisele, kvaliteetse joogivee ja seega ka otstarbekama põhjavee kasutuse.

Sauga ja Pärnu jõe ei ole planeeringu lahenduste elluviimisel reostuskoormuse suurenemist ette näha, pigem korrastatud kanalisatsiooni võrgud vähendavad olemasolevat koormust.

Oluliseks mõjuku Pärnu jõe kvaliteedile võib tulevikus kujuneda *Via Baltica* silla rajamine. Silla rajamisel võib eeldada olulisi ehitusaegseid ajutisi ja jäävaid püsimojusid, hetkel pole võimalik üheselt hinnata ka kaasnevaid mõjusid, sest puudub täpsem informatsioon ja konkreetsed keskkonnauuringud. Võimalikud lahendused eeldavad spetsiifilisemat keskkonnamõju hindamist kas detailplaneeringu või eelprojekti staadiumis.

6.2 Mõju õhukvaliteedile ja müra

Planeeringu lahenduste elluviimisel ei ole ette näha olulisi mõjutusi välisõhule ja müra suurenemist võrreldes varem kavandatud. Tuleb vahet teha otseselt planeeringuga kavandatud tegevustel ja varasemate arengutegevuste ning prognoositavate trendide sobitamisel planeeringusse.

Sauga valla üldplaneeringus kavandatud tootmisalad on reserveeritud selliselt, et võimalikud tootmisobjektid peavad reserveeritud alale mahtuma koos oma mõjuvöönditega sh müra. Kõik tootmisobjektid peavad vastama õigusaktides toodud normidele ja piirangutele ja omama vajadusel välisõhu saasteluba, seega mõlema nõude koostoimel ei ole ette näha olulist mõju õhukvaliteedile.

Planeeringus tuli arvestada prognoositava liiklusest tuleneva saastekoormuste ja müra suurenemisega. Valda läbivatel põhimaanteedel on liikluskoormus pidevalt tõusnud. Tallinn-Pärnu-Ikla (T-4) maantee Jänesselja punktis 10 136 autoni ööpäevas ja Pärnu-Rakvere-Sõmeru (T-5) maantee Telemasti punktis 5742, Tammiste punktis 4076 ja Urge punktis 2453 autoni ööpäevas (Liiklusloenduse tulemused 2007. aastal, 2008). Planeeringu lahendused näevad ette Tallinn-Pärnu-Ikla (T-4) äärsetele aladele segahoonestusalad, seega välistatakse elamute rajamine vööndisse, kus liiklusmüra või selle kasv tulevikus võib põhjustada probleeme elamualadele. Pärnu-Rakvere-Sõmeru (T-5) maantee puhul näeb planeeringu lahendus ette uue teetrassi reserveerimise. Uue tee rajamine juhib liikluskoormuse asula keskusest mööda ja vähendab oluliselt müraprobleemide ja õhusaastekoormuse kuhjumise Tammiste asulas. Tee rekonstrueerimise eesmärgiks on sujuvam ja ilma ummikuteta liiklusvoog, mille tulemusena väheneb õhusaaste üldiselt.

Planeeringuga on säilitatud endise sõjaväe lennuvälja tsiviillennuväljana kasutamine. Lennurada on 2500 m pikkune ja 45 m laiune betoonrada ja võimaldab teenindada kuni 190 t kaaluvaid lennukuid, mis vastab Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Konventsiooni klassifikatsioonile 4C või 4D. 2005.aastal läbis Pärnu lennujaama 4774 reisijat, kaupa veeti 37 tonni ja postivedu 3,1 tonni. Lennuoperatsioonide arv lennujaamas oli 1647. 2007.aastal läbis Pärnu lennujaama 2350 reisijat, kaupa veeti 27 tonni ja postivedu 2,0 tonni.

Lennuoperatsioonide arv lennujaamas oli 1245. Pärnu lennuväljalt korraldatakse regulaarlendusid Kihnule, Ruhnule ja Kuressaarde, samuti tellimuslennud.

Lennuliikluse müra ekvivalenttaseme $L_{pA,eq,T}$ hindamisel välisterritooriumil rakendatakse liikluse müra ekvivalentseid normtasemeid. Lennuliikluse müra maksimaalne helirõhutase müratundlike hoonetega aladel $L_{pA,max}^7$ ei või olla suurem kui 85 dB(A) päeval ja 75 dB(A) öösel. Maksimaalse helirõhu kriitilise tase $L_{pA,max}$ müratundlike hoonetega aladel on 90 dB(A) päeval ja 80 dB(A) öösel.

Mürataseme suurust mõjutavad mitmesugused tegurid. Lennuoperatsioonide arvu suurenemisel suureneb ka müratase. Kui liiklust kahekordistatakse, suureneb müra 3 dB võrra. Lennuoperatsioonide ööpäevane jaotus võib samuti tõsta või alandada mürataset. Kui lennuoperatsioonid toimuvad rohkem õhtusel ajal ja öösel, siis hinnatud müratase suureneb oluliselt. Erinevate lennukitüüpide müratasemed on erinevad. Vanade lennukimudelite vahetamine uute vastu, vähendab üldiselt mürataset. Tänapäeva lennukid on 20 dB (teevad 20dB võrra vähem müra) vaiksemad ning 65% enam kütust säästvamad kui 30 aastat tagasi.

Käesoleval hetkel lennuväli müraprobleeme ei põhjusta. Planeeringus on reserveeritud lennuvälja ala liiklusala suurusena, mis lubab tulevikus lennuvälja kasutuse intensiivistumise.

6.3 Mõju elustikule (, loomastik, taimkate jne)

Sauga vallas on roheline võrgustiku sihipäraseks arendamiseks soodne maastikuline situatsioon, kus kultuurimaistu – põllud, asulad, tööstusmaastik – on liigendatud metsade, soode ja veekogudega, mis toimivad ökoloogiliselt isereguleeruvate süsteemidena. Olemasolev roheline võrgustik, mis on sisemiselt sidus ja ulatuslik, ongi lähtealuseks selle edasiseks plaanipäraseks säilitamiseks ja kujundamiseks.

Stabiilse roheline võrgustiku säilimiseks on oluline säilitada tuumalade massiivsus ning tagada väiksemate metsaribade sidusus. Kus võrgustiku sidusus puudus, on võrgustikku tugevdatud kompensatsioonialadega nii metsaribade kui jõgede kallaste abil. Arvestatud on Sauga jõe ja Räägu oja kallaste puhul ka seal esinevate pärandkoosluse niitudega, samuti on neid hõlmatud rohekoridoridesse.

Koridorid on sidususelementideks tuumalade vahel, liikide rände ja liikumisteedeks ühest tuumalast teise, samuti puhvertsoonideks intensiivse inimtegevusega aladele ja vajalikud ökoloogilise tasakaalu säilitamiseks. Planeeringu lahendus näeb ette kahe olulise tuumala ühendava koridori tugevdamiseks koridoris asuva metsa kaitse alla võtmist.

Selline võrgustik võimaldab taime- ja loomaliikide rännet; suurendab maastiku liigilist mitmekesisust toetavat võimet ja ökoloogilist stabiilsust; tugevdab ökosüsteemide vastupidavust inimtegevuse ja muudele negatiivsetele mõjudele ning võimaldab vallaelanike alternatiivset liikumist ja mitmekesisust puhkamist maastikus.

---

⁷ Maksimaalne helirõhutase $L_{pA,max}$ – etteantud ajavahemikus mõõdetud helirõhutase maksimaalne väärtus, kus kasutatakse A-korrektiooni (filtrit) ja ajakarakteristikut „Fast”, kui mõõtmistingimustes ei ole ajakarakteristiku kasutamine sätestatud teisiti.

Planeeringuga on tehtud ettepanek kaitse alla võtta veel Rääma raba ja Tammiste metsalad kui olulised maastiku ja rohelise võrgustiku alad. Rääma rabas 2007 a tehtud haudelindude loenduse (Probleemsete soode haudelinnustiku..., 2007) tulemusena tehti kindlaks 28 linnuliigi (294 paari) esinemine, millest tähelepanuväärsem oli üllatavalt kõrge arvukusega rüüt (19paari). Rüüt pesitseb ainult lagerabadel ja on hea raba hüdroloogilise seisundi indikaatorliik, kuulub linnudirektiivi I lisasse. Samasse lisasse kuuluvatest liikidest esines Rääma rabas veel sookurg, teder, välja-loorkull ja punaselg-õgija.

See ettepanek toetab maakonna teemaplaneeringuga kavandatud Pärnu linna lähiümbruse rohelise vööndi loomist, mis mõlemale poolele, linnale ja vallale, tagab elanikele lähipiirkonnas puhke- ja tervistav keskkonna.

Planeeringu lahendusena on integreeritud rohevõrgustik ja kompensatsioonialad, mis hõlmavad väga olulise osa valla pindalast. Planeeringus on maakonna teemaplaneeringut korrigeeritud ja täpsustatud nii, et rohevõrgustik hõlmaks ka valla seisukohalt olulisi loodusväärtusega alasid ja moodustaks ühtse funktsioneeriva terviku. Määratud kaitsealad lubavad majandustegevusele ja ehitamisele esitada rangemaid nõudmisi.

Käesoleva üldplaneeringuga kavandatud maakasutuse muutused ei mõjuta negatiivselt vallas asuvaid loodusalasid, kaitstavad loodusobjekte, väärtuslikke maastikke ning rohelise võrgustiku koridore ja tuumalasid.

6.4 Maastiku ilme muutused

Olulisemaks maastiku ilme muutjaks tulevikus on maakonnaplaneeringust tulenev *Via Baltica* trass.

Eeldatavad (keskkonna)mõjud on :

- Eraldusefekt, valda läbiva tee ehitamisega on oht, et maanteest saab valla erinevaid piirkondi eraldav objekt, mistõttu võib märkimisväärselt halveneda ühendatus valla eri osade ja valla keskusega;
- Maastiku ilme muutused, mis hõlmavad muutuseid maakasutuses seoses tee ehitusega ja teega seotud piirangute tõttu looduslikult kasutatava maa-ala vähenemises, on märkimisväärsed.
- Üsna mahukad ehitustööd, lisaks tee ehitusele rajatakse ristmike ja risteid kohaliku liikluse tarbeks.

Lisaks on prognoositavad, et nii suure tee-ehituse juures tuleb arvestada ka tee-ehitusmaterjali vajadusega. Maavara kulule ja sellega otseselt seonduvatele kaevandamise (mis ei pruugi otseselt mõjutada valla keskkonda) mõjudele lisandub veel maavara transpordiga seotud mõju keskkonnale.

Uue tee rajamisega kaasnevad peamised mõjutegurid avalduvad valdavalt ehitusprotsessi perioodil.

Sotsiaalmajanduslikud mõjud ilmnevad selliste projektide teostamisel pikema aja jooksul. Uue tee rajamisega tekkivad mõjud võivad tehtud otsuste ja arengute tagajärjel olla nii positiivsed (piirkonna ettevõtluse kasv, ettevõtete tulude kasv, uute töökohtade loomine, piirkonna turvalisuse tõstmine, jne.) kui negatiivsed (reostuse suurenemine, elanike rahu ja elukeskkonna häirimine, jne).

Maastikku muudavad ka planeeringulahendused, mis reserveerivad maid erinevateks maakasutusteks. Uurimustööd (Palang, Alumäe, Hiimäe, 1999; Alumäe, 2006) näitavad, et eelistatakse mitmekesist, elavat külamaastikku, koos selles nähtavate ja tajutavate inimtegevuse mõjudega. Kõige vähem soovitakse, et jätkuks olukord, kus midagi ette ei võeta, põllud jääksid sööti ja võsastuksid, külad tühjenevad ja lagunevad. Muutunud on ka väärtushinnangud, kui varem hinnati enam maastiku majanduslikku väärtust siis nüüd lepitakse ka sellega, et tooni annavad turismirajatised ja põllumajanduses mittehõivatud elanikud. Kaasaegsed ehitised seostuvad inimestel parema elujärgiga ja seda soovivad kõik. Ollakse seisukohal, et kui ehitised on kenad, siis need pigem kaunistavad kui kahjustavad maastikku, siiski on kõige kõrgemalt hinnas maastikud kus vaateväljas on haritud põllud, metsatukad, üksikud suured puud, kariloomad ja toimivad talukohad.

Üldplaneeringus on arvestatud soovi kujundada Sauga vallast meeldiv elamispiirkond, kus elamud oleks sobitatud senisesse rahulikku ja loodusilmelisse miljöösse. Võrreldes kehtiva üldplaneeringuga on suurendatud elamualade reserveerimist ja silmas peetud, et ei moodustuks suuri monofunktsionaalseid asumeid. Elamualade valikul on jälgitud, et kavandatav asustus ei lõikaks läbi roheline võrgustiku koridore.

Tagamaks kontrolli ehitustegevuse üle on määratud detailplaneeringu kohustusega alad ja kehtestatud piirkonniti erinevad ehituspiirangud, kus on määratud võimalik minimaalne krundi suurus, mis saab ehitusõiguse.

Elkõige luuakse tingimused olemasoleva situatsiooni paremaks kasutamiseks lähtuvalt ka juba välja kujunenud ehitus- ja maakasutuse viisidest.

6.5 Mõju inimese tervisele, heaolule ja varale

Valdav osa elanikest tunneb igapäevases elukeskkonnas segava faktorina pidevat mürataset alates 55-60 dB. Sellise tugevusega müra organismi otseselt ei kahjusta, kuid võib põhjustada meeleolu langust ja sarnase öise müra puhul ka unehäireid. Pidevat mürataset 65 dB peetakse üldjuhul talutava müra ülempiiriks. 70 dB taustamüra raskendab kõnesid ja kõnest arusaamist. Pideva viibimise korral üle 75 dB tugevusega müratsoonis sagenevad elanike kaebused ja võimalikud tervisehäired. Tervisele otseselt kahjulikuks peetakse kestvat müra tugevusega üle 85 dB. Kuulmiselundi ühekordse kahjustuse riskipiiriks peetakse 130-140 dB tugevusega müra. Planeeringuga on reserveeritud piisava suurusega liiklusalad ja tootmisalad, mis peavad tagama, et rajatava objektiga kaasnevad mõjud ja häiringud ei ulatu reserveeritavast alast kaugemale.

Sauga vald soovib arendada ettevõtlust ja kohalikul toorainel põhinevat tootmist. Ettevõtlusalane prioriteet lasub vastavalt arengukavale mitmekesisel ettevõtlusel sh mäetööstus. Keskkonnaohtlikku tootmist valda otseselt ei kavandata kuid tootmisalade kavandamisel on jäetud võimalus sellise toomise realiseerumisele, kuid on arvestatud asjaoluga, et säiliks rohevõrgustiku tuumalad ja koridorid..

Võrreldes kehtiva planeeringuga on käesoleva üldplaneeringuga uusi tootmismaid kavandatud Urge ja laiendatud Kilksama külas. Tootmise osas on maad peamiselt reserveeritud varem kasutusel olnud aladele ja olemasolevate tootmisettevõtete ning infrastruktuuride sõlmpunktide lähedusse. Sellega tagatakse tootmise jaoks mõeldud maade senisest otstarbekam kasutamine, mis arvestab ettevõtluse

jätakuuutlikkuse tagamise vajadust. Eelistada tulekski vanade tootmisterritooriumite korrastamist ning kasutada ära juba olemasolevaid või pooleliolevaid ehitisi.

Tootmise koondamine kompaktsesse piirkonda võimaldab minimiseerida teede ja trasside rajamisega ning hilisemal kasutamisel kaasnevaid negatiivseid keskkonnamõjusid (ehitus, remont, liiklus jm). Piisavalt mitmekesiste tootmisettevõtete puhul on võimalik nende vaheline tihe tootmistehnoloogiline ning energia- ja materjalikasutuse alane koostöö, mis vähendab transpordiga, energiatootmisega ning jäätmetekkega kaasnevaid negatiivseid keskkonnamõjusid.

Kõikide uute tootmisalade kasutuselevõtt on võimalik ainult läbi detailplaneeringu protsessi (koos keskkonnamõju hindamisega), et tagada tõhus kontroll ehitamise üle ja ennetada keskkonnaprobleemide teket. Sauga tootmisalale on hindamine koostatud 2004. aastal (Sauga tööstusala..., 2004).

Elamu- ja segahoonestusalade arendamisel suuremate keskuste ümbruses on positiivne mõju: elamualade laienemine kohalike keskuste ja Pärnu linna kontaktvööndis võimaldab kõrgekvaliteedilise elukeskkonna tekkimist, kus on hästi kättesaadavad keskuses pakutavad avalikud ja erateenused ning võimalus laiendada keskuse olemasolevaid infrastruktuure (nt. ühisveevärk ja kanalisatsioon, tänavavalgustus, gaas) uutele elamualadele ning tagada elanikele head ühendusvõimalused teedevõrgu laienemise ja kergliiklusteede kavandamisega. Segahoonestus- ja elamumaade reserveerimine on omavahel tihedalt seotud, kuna uute töökohtade teke eeldab uusi inimesi, kellel on vaja elamispiinda ja uute segahoonestusalade tekkimine võimaldab luua mitmekesise keskkonna, mille tulemusena väheneb pendelränne valla elamispiirkondade ja linna vahel.

Elanikkonna koondumine tugevdab kohalikke keskusi ning toetab seeläbi asustuse ja elamuehituse üldist arengusuunda, mis lähtub üleriigilises planeeringus Eesti 2010 esitatud eesmärgist: Eesti asustussüsteemi edasiarendamine. Üldplaneeringu olemasolu tõstab maa väärtust kinnisvaraturul ja hõlbustab erinevate arendajate tegevust.

Sauga ja Pärnu jõe kaldad on lihkeohtlikud. Viimastel aastatel (2000-2007) on planeeritaval alal toimunud märkimisväärseid maalihkeid (Kalm jt, 2002, Kalm jt, 2007).

Toimunud maalihete eeldusteks uuritud alal on pinnaste suhteliselt madalad tugevusomadused, oruveerude suur kallakus, jõgede erosioon ning jõe ja pinnasevee taseme olulised ja kiired muutused. Inimtegevus ei ole olnud maalihete protsessi toimumise/algamise põhjuseks, küll aga on täiendava tegurina soodustanud selle toimumist.

Maalihkeid soodustavaks geoloogiliseks teguriks jõgede orgude veerudel avanev kõrge veesisaldusega ja seetõttu plastse kuni voolava konsistentsiga savikihi olemasolu. Enamus suuri maalihkeid (Eametsa, Nurme silla jt) on toimunud just savides või savikihi deformatsiooni tõttu (Kalm jt, 2007). Nõlva ülemise osa koormamine ehitistega või koormamine täitepinnasega on üks võimalus suurendada lihke toimumise tõenäosust. Samuti puude ja põõsaste eemaldamine

nõlvalt (Tammiste) viib nõlva tugevuse vähenemisele, sest kaob juurte siduv toime.

Üldpõhimõte on selline, et maalihete vältimiseks tuleb vältida inimtegevust kaldal, mis loob eeldusi või põhjustab lihete tekkimiseks. Soovitatakse arvestada sellega, et savipinnaste korral võib looduslik maalihe ulatuda kuni 80 m kaugusele (Kalm jt, 2007) jõe veepiirist. Võttes arvesse uuringus toodud soovitusi on planeeringuga suurendatud Sauga jõel ehituskeeluvööndit 80 m meetrini, et välistada lihete võimalikkus miinimumini ja võimalikud kahjud varale.

Lisaks on käesoleva üldplaneeringuga kavandatud kompensatsioonialad peamiselt intensiivse kasutusega alade vahele, eesmärgiga mahendada eelkõige inimmõjust tulenevaid negatiivseid mõjusid ja mitmekesistada maastikku.

Üldplaneeringu põhimõtted määravad säilitamisele kuuluvad loodusväärtuslikud maastikud ja kooslused. Valla arendamise üheks põhimõtteks on säilitada olemasolev tervislik looduskeskkond, millest tulenevalt on vaja säilitada bioloogiline mitmekesisus, kaitsta poollooduslikke kooslusi ja vääriselupaiku.

Tabelis 2 on kokkuvõtte üldplaneeringu reserveerimistega avatavate arenduste mõjust loodus- ja sotsiaal-majanduslikule ning ajaloolis-kultuurilisele keskkonnale. Lahenduste mõju on hinnatud kategooria ja intensiivsuse kaudu empiirilisel. Mõju kategooria on üks osa sõnapaarist: kaudne-vahetu, hajuv-kumuleeruv, episoodiline-kestev. Mõju intensiivsus on väärtus empiirilisel skaalalt, kus:

- 0 – mõju puudub (sel juhul mõju iseloomustamiseks ka kategooriad irrelevantsed);
 1 – väike/nõrk/tagasihoidlik mõju/surve;
 2 – arvestatav/mõõdukas mõju/surve;
 3 – oluline/tugev mõju/surve.

Tabel 2. Alade arenduste positiivne ja negatiivne mõju keskkonnamakomponentidele

Arendatav ala	Keskkonnamakomponent		
	Looduskeskkond	Sotsiaal-majanduslik keskkond	Ajaloolis-kultuuriline keskkond
Elamuala	<u>Positiivne</u>: ehitamine on surutud kindlatesse piiridesse. Kestev/vahetu, 2. <u>Negatiivne</u>: uute alade kasutusele võtt, asustuse tihenemine, keskkonnamuutused asustatud alade läheduses Kestev/vahetu, 2.	<u>Positiivne</u>: elanikkonna kasv tagab valla tulubaasi tõusu, tsiviilikäibesse haaratakse väheväärtuslik maa. Kestev/vahetu, 2. <u>Negatiivne</u>: vallasisene ränne ja ääremaastumine. Kestev/vahetu, 1.	<u>Positiivne</u>: 0 <u>Negatiivne</u>: järelevalveta arendusel (maitselage arhitektuur) disharmonia ümbruskonnaga. Kestev/vahetu, 1.
Tootmisala	<u>Positiivne</u>: tootmisaladel lubatud ettevõtetus, harmoneerub maakonna teema-planeeringuga. Võetakse kasutusele olemasolevad tootmisalad Kestev/vahetu, 2 <u>Negatiivne</u>: häiringud väljapoole ala. Episoodiline/kaudne, 2. Uued tootmisalad turba, kaevandamiseks Kestev/vahetu, 3	<u>Positiivne</u>: uute töökohtade loomine, valla tulubaasi tõus. Kestev/vahetu, 2. <u>Negatiivne</u>: Uute põllumajandusliku tootmisalade puudumine ei toeta põllumajanduslikku tootmist. Kestev/vahetu, 2	<u>Positiivne</u>: 0 <u>Negatiivne</u>: 0
Segahoones-tusala	<u>Positiivne</u>: 0 Kestev/vahetu, 2. <u>Negatiivne</u>: olenevalt lisanduvast tegevusest alal, loodus-ressursside (põhja-vesi) tarbimise kasv. Kestev/kaudne, 1.	<u>Positiivne</u>: arendatakse valla keskust, parandab keskuse ilmet, majandustegevusele kaasaaitamine. Kestev/kaudne, 2. <u>Negatiivne</u>: Senise asustusstruktuuri tihenemine ei pruugi olla kõigile valla elanikele meeltemööda Episoodiline/vahetu, 1..	<u>Positiivne</u>: võimaldab anda keskustele nüüdisaegset funktsiooni. Kestev/vahetu, 1. <u>Negatiivne</u>: 0

	Looduskeskkond	Sotsiaal-majanduslik keskkond	Ajaloolis-kultuuriline keskkond
Üldkasutatav ala	<u>Positiivne:</u> Sotsiaalteenuste võrgustiku laienemine ei vaja uusi maa-alasid Kestev/vahetu, 2. <u>Negatiivne:</u> 0.	<u>Positiivne:</u> Sotsiaalteenuste võrgu laienemine mitmesse külasse, aitab kaasa valla toimimisele ja suutlikkusele. Kestev/vahetu, 2 <u>Negatiivne:</u> 0	<u>Positiivne:</u> Ajaloolis-kultuuriliste objektide väärtustamine, valla renomee kasv. Kestev/vahetu, 1. <u>Negatiivne:</u> 0.
Kompensatsiooni ala	<u>Positiivne:</u> ehitustegevusest säästetud atraktiivsed kohad, sidus võrgustik koos rohelise võrgustikuga. Kestev/vahetu, 3. <u>Negatiivne:</u> Surve taime- ja loomakooslustele ning rohevõrgustikule. Episoodiline/vahetu, 1.	<u>Positiivne:</u> aitab kaasa vallaelanike konsolideerumisele. Episoodiline/vahetu, 1. <u>Negatiivne:</u> Blokeerib alade laienemist ja nende tervikuks koondumist-tihenemist. Kestev/vahetu, 1.	<u>Positiivne:</u> Valla renomee paranemine. Blokeerib atraktiivsete kohtade kontrollimatud kasutamist. Kestev/vahetu, 2. <u>Negatiivne:</u> 0.
Tehniliste infrastruktuuride alad	<u>Positiivne:</u> pinnaveekogude veekvaliteedi halvenemise vältimine; välisõhu kvaliteedi paranemine, ühisveevärgi ja kanalisatsiooni ning energeetika arengukava kohane arendus. Kestev/vahetu, 3. <u>Negatiivne:</u> arengukavade realiseerimisel ehitus-tegevuse (raadamine, kaevamine, ajutised juurdepääsud jne) negatiivne mõju Episoodiline/vahetu, 2.	<u>Positiivne:</u> elukvaliteedi tõus asumites, eeldused majandustegevuse kasvaks, valla atraktiivsuse kasv. Kestev/vahetu 3. <u>Negatiivne:</u> elukvaliteedi tõusul eelis valla tõmbekeskusel, tehnilise infrastruktuuri rajatiste ja elamualade kontsentratsioon Sauga aleviku-osas. Kestev/vahetu, 3.	<u>Positiivne:</u> parendab ajalooliste objektide eksponeerimise võimalusi. Kestev/kaudne, 1. <u>Negatiivne:</u> 0.
Prevaleeruv mõju	<u>Positiivne:</u> kestev/vahetu, 2 <u>Negatiivne:</u> */*, 2	<u>Positiivne:</u> kestev/vahetu, 2 <u>Negatiivne:</u> kestev/vahetu, 2	<u>Positiivne:</u> kestev/vahetu, 2 <u>Negatiivne:</u> */*, 2

*) kategooriad hajuvad. Planeeringulahenduste hindamine (tabel 2) ei osuta kumuleeruva keskkonnamõjuga planeeringulahendustele. Positiivses mõjus prevaleerub kestev-vahetu mõõdukus. Võimalik on ka lahenduste negatiivne mõju, kuid hinnanguliselt on nad ebaolulised ja hajuvad.

Looduskeskkonnale avaldub mõju on positiivse ja negatiivse mõju osas üldjoontes tasakaalus. Sotsiaal-majanduslikus ja ajaloolis-kultuurilises keskkonnas prevaleerib lahenduste positiivne mõju – olemuslikult kestev-vahetu ja tugevusest nõrk-mõõdukas. Positiivse aspektina valla sotsiaal-majanduslikule arengule (keskkonnale) on tootmis- ja segahoonestusalade reserveerimise ulatus. Pindalaliselt suur (sadades hektarites) reserveerimine loob potentsiaali tootmismahtude kasvaks ja tootmise laiendamiseks. Elamualade reserveerimises on

vallal eeldus tekitada elanikkonna ligitõmmet mujalt. Prognoosida elamualade hõlvamist valla elanike iibest, pole alust.

Hindamine ei osuta planeeringulahendustele, milledega on antud võimalus looduskeskkonnale avalduva negatiivse mõju otseseks sünergiaks ja kumuleerumiseks. Kuid ettevaatlik tuleb olla elamualade arendamistega.

6.5.1 Olulise negatiivse mõju ruumiline ulatus ja mõjutatav elanikkond

Hindamine osutab arendusele, millel võimalus avaldada olulist negatiivset mõju. See on uute elamualade **kiire ja üheaegne arendamine Sauga alevikus ja Eametsa, Tammiste ja Kilksama külas**. Eelduse kiireks arendamiseks annavad uute elamualade rohkus (Tabel 3).

Tabel 3. Elamualade olukord ja uute lisandumine külade lõikes

Alevik, küla	Elanikke seisuga 01.11.2007	Kruntide arv	Potent-siaalsete kruntide arv	Potent-siaalseid elanikke	kokku
Sauga alevik	1176	38	-	530	1706
Tammiste	861	495	166	1983	2844
Kilksama	369	101	293	1182	1551
Eametsa	289	367	177	1632	1921
Nurme	180	145	52	591	771
Urge	179	0	112	336	515
Pulli	170	51	94	435	605
Kiisa	82	29	213	726	808
Vainu	76	23	77	300	376
Rütavere	62	19	35	162	224
Räägu	60	53	45	294	354
	3504	1321	1264	8171	11675

Saab siduda elamualade lisandumist ja elanikkonna juurdekasvu. Lähtuvalt planeeritud kruntide arvust ja keskmisest elanike arvu prognoosist krundile, saab tuletada elanikkonna juurdekasvu asulasse. Tabelis 3 on prognoos elanikkonna juurdekasvuks elamualade arengu realiseerumisel.

Teades valla kohta käivat rahvastiku prognoosi on ebareaalne valla elanike arvu jõudmine 10-15 aasta pärast tasemele 11 tuhat ja enam. Kerkib küsimus, kes oleksid sel juhul uute elamualade hõlvajad? Vastuseid saab olla üks, mujalt, mitte Sauga valla küladest. Mujalt aga saab tulla siis kui valda aleviku läheduses kerkib esile oluline/olulised ja tööjõudu vajav(ad) tööandja(d). Planeeringulahendusi arvestades on tööjõudu vajava tegevuse esilekerkimiseks võimalused olemas – suure läbilaskevõimega kõrgepingeliinid, gaasitrass, põhimaanteed, tööstusalad Kilksama ja Urge külas ja muud eeldused⁸.

8 Näiteks: On realiseeritud ÜVK eesmärgid. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetaval alal on võimalik tagada kõigi sellel alal olevate kinnistute veega varustamine ühisveevärgist ning kinnistutelt heitvee ärajuhtimine ühiskanalisatsiooni. Perspektiivselt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetavas alas asub umbes 90% elanikest.

On prognoositav negatiivne mõju valla sotsiaal-majanduslikule keskkonnale (vaatamata valla tulubaasi kasvule) olukorras, kui olemasolevate või uute tööandjate tegevusvaldkonnad on üliarenevas ja töökohti loovas nišis.

Üldiselt arvatakse, et maksubaasi on võimalik suurendada läbi arendustegevuse, kuid praktikas on kinnitus leidnud fakt, et kui kaubandus- ja tootmisalade arendamine tõepoolest parandab omavalitsuste rahalist seisu siis elamuala arendamine muudab selle halvemaks (Metspalu, 2005).

Tegevus võib kaasa tuua tööjõu vajaduse ja uute elanike juurdetuleku mujalt (Eesti kui Euroopa Liidu liige pole kehtestanud piiranguid Euroopa Liidus tööjõu liikumise osas). Uutel tulijatel puudub piirkonnaga põlvkondade pikkune emotsionaalne side ja sealt ka motivatsioon valla elu-olule ning arengule kaasa rääkida. Nende huvid võivad olla seotud ainult oma elukvaliteediga ja nõudmiste seadmisega vastavalt oma arusaamisele olukorrast.

Sellise kiire arengu puhul ei jõua järgi sotsiaalsfäär. Ulatusliku arendustegevuse tagajärjel suurenevad oluliselt nõudmised omavalitsuse poolt pakutavatele teenustele, mille tagamine ületab peagi saadavad tulud. Juba praegu on vallas terav vajadus lasteaia ja kooli järele.

Võimalus olulise negatiivse mõju avaldumiseks looduskeskkonnale tekib turba kaevandamisest uuel Rääma reserveeritud tootmisalalt. Turba kaevandamist turbamaardlast tuleb lugeda olulise keskkonnamõjuga tegevuseks⁹, sest turvast soovitakse kaevandada suuremal alal kui 150 ha. Kavandatud on Rääma raba lääneossa taotleda mäeeraldis pindalaga 432,5 ha. Nimetatud tegevuse kohta on tehtud keskkonnamõju hindamine (OÜ Biolan Baltic Rääma turbamaardla..., 2005). Keskkonnamõju hindamise aruandes on kokkuvõtvalt toodud tegurid, mis võiksid mõjutada keskkonda tootmisalal ja selle ümbruses:

- oluline on kaevandatud ala reljeefi ja maastikuilme muutumine;
- rohevõrgustiku terviklikkuse rikkumine tootmisala ulatuses;
- pinnasevee alanemine 70 m raadiuses mäeeraldisest väljaspool;
- eesvoolus oleva vee keemilise koostise muutus;
- tootmis- ja transpordimasinatest tulenev müra ja tolmu, mis jäävad põhiliselt tootmisala territooriumile (maksimaalne ulatus 300 m, tolm jääb eeldatavasti tootmisala piiridesse, va tuuliste ilmade ja kaitsemetsa puudumisel ning transporditeedel, kus tolm võib levida ligikaudu 200 m kaugusele).

Mõjude olulisust tõstab veelgi see, et kavandatud tegevus on suhteliselt lähedal Sauga valla poolt arendatavale elamualadele.

---

⁹ Keskkonnamõju hindamise ja juhtimissüsteemi seaduse §61g p.28 alusel

7 MEETMED ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEGA KAASNEVA OLULISE KESKKONNAMÕJU VÄLTIMISEKS/LEEVENdamISEKS

Riigi üldise majanduskasvu taustal on loogiline oodata ka elu-olu edasiminekut vallas. Planeeringulahenduste keskkonnamõju on oma avaldumises kestvad-vahetud, üldjuhul mõõdukad. Osas 6.5.1 on osutatud lahendusele, millele eeldatavasti on oluline mõju valla sotsiaalsele keskkonnale. Kuid uute elamualade kiirest hõlvamisest esilekerkiv negatiivne mõju vajab siiski kahte üheaegset tingimust – piirkonnas peab tekkima tormiline majandustegevus, kus on nõudlus tööjõu järele ja see tegevus peab olema tasuv meelitamiseks kohale tööjõudu mujalt. Kahe tingimuse üheaegse esinemine näitab seda, et olulise mõju esilekerkimine on tõenäoline, mitte aga absoluutne. Tingimuste üheaegsuses sisaldub ka mõju leevendamise võti. Piisab ühe tingimuse (näiteks tööjõumahuka ettevõtluse esilekerkimine) mitterealiseerumisest, ei saa enam rääkida eeldatavast negatiivsest mõjust.

Negatiivse mõju leevendamise meede on otsustajate kinnipidamine üldisest ettevaatuspõhimõttest. Omavalitsusorgan peab jälgima olukorda kuidas ettevõtlussektor ja kinnisvara arendajad suhtuvad valla üldplaneeringu lahendustesse. Selge märk on see, et kui ettevõtluse kui ka kinnisvara arendajatel tekib üheaegne huvi planeeringuga avatud võimaluste realiseerimiseks, siis võib hakata kujunema areng mis väljumas arengukava raamidest ja suundumas süngi, kus tulemuseks negatiivne mõju sotsiaalsele keskkonnale.

Negatiivse mõju esilekerkimist vältiva meetmena on tagada uute elamualade aeglane ja ühtlane hõlvamine. Seda meedet toetab volikogude valitsemisaegu ületav kokkuleppe pidamine, et kehtestatud üldplaneeringu seisukohtadest ei taanduta kergekäeliselt.

Tootmisalade reserveerimine valla territooriumile jäävates maardlates võimaldab, lähtuvalt asjakohastest kriteeriumitest, olulise negatiivse mõjuga tegevusi. Võimaldatava tegevuse alusel võib uue maardla kasutusele võtmise lahendust käsitleda olulise negatiivse mõjuga lahendusena.

Koostatud keskkonnamõju hindamine (OÜ Biolan Baltic Rääma turbamaardla..., 2005), näeb ette mitmesuguseid leevendavaid ja mõju vähendavaid meetmeid, millest mõned on vastuolulised. Peamised positiivsed meetmed on seotud nõuetega projekti staadiumis koostada riskianalüüs ja kaevandatud ala korrastamine peale tööde lõppu selliselt, et toimiks jätkuvalt rohevõrgustiku alana.

Riigikogu otsustas kütuse- ja energiamajanduse riikliku arengukava heakskiitmisel, et uute turbaalade kuivendamine tuleks peatada kuni aastani 2025 ning seni tuleks kasutada ainult kuivendatud soolade turvast.

Sauga valla kontekstis, kus valla territooriumil asub üle poole maakonnas kasutatavatest turbatootmisaladest, pole uue turbakaevanduse alustamisega vajalik kiirustada, pigem suunata turba kaevandamine ammendamata tootmisaladele, lõpetades selleks seni kaevandamata soodele või soode osadele uute kaevandamislubade väljastamise kuni aastani 2025.a vastavalt kütuse- ja energiamajanduse pikaajalises riiklikus arengukavas seatud eesmärkidele.

8 RASKUSED-TAKISTUSED KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE ARUANDE KOOSTAMISEL

Olulisi raskusi ja takistusi keskkonnamõju hindamise aruande koostamisel ei olnud, peamiselt esinesid raskused õigete ja tõeste andmete saamisel. Paljudel juhtudel on andmed vananenud ning pole enam kasutatavad. Pikka-aega pole kättesaadavad riiklikud seire andmed. Ei tööta keskkonnaregister, mis peaks koondama kogu olulise Eesti keskkonna informatsiooni.

Esinevad vastuolud andmebaasides näiteks Maaamet *versus* Keskkonnaregister.

9 ÜLDPLANEERINGU ELLUVIIMISEGA KAASNEVA OLULISE KESKKONNAMÕJU SEIREKS KAVANDATAVAD MEETMED

Osas 6.5.1 on osutatud planeeringulahenduse põhjuslik-tagajärjelisele seosele mille juures eeldatavalt negatiivne oluline mõju valla sotsiaalsele keskkonnale. Osas 7 on antud ennetav meede negatiivse mõju leevendamiseks – vallavalitsusel jälgida ettevõtjate ja kinnisvara arendajate tegevusi. On soovitatud, et kui arendustegevused kuhjuvad-koonduvad suhteliselt lühikesele perioodile (näiteks 2-3 aastat), siis tuleb olla tähelepanelik võimaliku mõju tekkeks. Samuti on soovitatud, et negatiivse mõju leevendamiseks-ärähoidmiseks kasutada üldplaneeringuga antud võimalusi.

Nähtustena on esile tõstetavad järgmised:

- tootmisalade omanike poolt aladel seniste tegevuste kiire asendamine uutega;
- uued kavandavad tegevused toovad kaasa ettevõtetes olemasolevate ehitiste ümberprojekteerimisi ja –ehitamisi, seega pöördumisi ka vallavalitsusse;
- elamualadele detailplaneeringute algatamine koondub ajaliselt ja nende algatamist taotlevad valla elanikeregistris mitte olevad isikud (iseloomustab ka planeeringutele tehniliste tingimuste küsimine võrkude ja trasside valdajatel);
- vallavalitsusse laekub elanike arvamusi ettepanekuid ja ka kaebusi algatatud detailplaneeringute kohta.

Vallavalitsusel on otstarbekas kontrollida arendajate ettepanekuid detailplaneeringu koostamiseks sellest aspektist kas detailplaneering võib sisaldada kehtestatud üldplaneeringu muutmise ettepanekut. Juhul kui sisaldab, siis lähtuvalt *Keskkonnamõju hindamise ja juhtimissüsteemi seaduse* § 33 lg 2 p1, algatada detailplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine. Seire indikaatoriks oleks sel juhul algatatud detailplaneeringute arv millede juurde kuulub keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Meetmena on ka käsitletav vallavalitsuse ettevaatlik käitumine maardlate arendustes. Konkreetsete meetmed esitatakse maardlates kavandatud tegevuste keskkonnamõju hindamise aruannetes. Võimaldatud tegevuste keskkonnamõju hindamine ei pea olema seotud ainult maardlatega. Kahtlusel, et tootmisala arendamisel võib tegevuse mõju ületada tema piire, tuleb vallavalitsusel talitada vastavalt KeHJS §6lg3p.3. Loatingimustena kasutada KMH aruandes esitatud negatiivse mõju leevendus- ja seiremeetmeid.

Üldine meede on volikogu mõõdukas konservatiivsus üldplaneeringu muutmiseks. Volikogul on otstarbekas olla konservatiivne üldplaneeringut muutvate detailplaneeringute algatamises. Kuigi sarnane käitumine ja informatsiooni kogumine-läbitöötamine aeglustab arendusi tunduvalt, on välistatud vead ja tagasilöögid ning süüdistused vallavalitsuse aadressil nii kohalike elanike kui ka arendajate poolt.

10 KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE KORRALDAMINE

Planeeringu ja keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati vallavolikogu otsusega nr. 46 23.02.2007. a. Hindamise algatamisest teatati väljaandes *Ametlikud Teadaanded* 14.03.2007.

Hindamine algas ja kulges keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-i 32 kohaselt. Planeeringu koostaja, ERKAS Pärnu Instituut, alustas keskkonnamõju hindamise programmi koostamisega augustis 2007.

Programm on heakskiidetud Pärnu keskkonnateenistuse korraldusega nr 38-1-3/1869 26.09.2007. a.

Üldplaneeringu koostamisel kui ka keskkonnamõju strateegilisel hindamisel vajalike asjaajamiste korraldamiseks leppisid planeeringu koostaja ja vallavalitsus kokku, et planeeringuga seotud formaalsused (teated) ja nn kohaliku tasandi tugi (aruteludeks aja ja ruumi reserveerimine, riigiasutustesse ja naaberomavalitsustesse planeeringu kooskõlastamise jne) võtab endale Sauga Vallavalitsus.

Planeerijate palvel avas vallavalitsus üldplaneeringu koostamise operatiivseks kajastamiseks valla koduleheküljel lingi – *Üldplaneering* <http://www.sauga.ee/UEldplaneering.121.0.html>

Samal leheküljel avaldatakse ka üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamisega seotud asjakohased dokumendid sh. kodulehel on kättesaadav ka KSH programm.

Planeeringu ja KSH aruande eelnõud anti Sauga Vallavalitsusele üle mais-juunis 2008.a. Vallavalitsus suunas planeeringudokumendid kooskõlastamisele mais-juunis 2008.a.

ANTUD OSA TÄIENEV VASTAVALT EDASISELE MENETLEMISELE

11 KOKKUVÕTE

Sauga valla ruumilis-territoriaalseks arenguks koostatavate üldplaneeringulahenduste keskkonnamõju strateegilise hindamine (KSH) toetub planeeringuhierarhias kõrgema tasandi – Pärnu maakonnaplaneeringule ja Sauga valla arengukavale aastateks 2006-2017 ning arvestab kehtiva Sauga valla üldplaneeringuga.

Hindamise eesmärgid üldplaneeringu juures olid:

- saavutada üldplaneeringu lahenduste kooskõla kohalike keskkonnavõimalustega;
- aidata kaasa valla elanikkonna positiivsete hoiakute kujunemisele omavalitsuse arengu väljavaadete osas;
- tagada planeeringulahendustega valla tasakaalustatud ruumiline areng;
- olla volikogule abivahendiks nii üldplaneeringu kui ka detailplaneeringute kehtestamisel.

Keskkonnamõju hindamisel kulgeb kaks rööpset tegevust – planeeringulahenduste nn otsene hindamine ja hindamist saatvad korralduslikud, formaalsed protseduurid: teadete koostamine ja avaldamine, dokumentide avalikustamine, avalikud arutelud. Peale programmi heakskiitmist algas hindamise keskkonna (laias mõistes) kirjeldamisega. Hindamine kulges planeerija ja keskkonnaeksperti koostööna. Ekspert analüüsis planeeringulahendustega avatavate arendustegevuste keskkonnamõju. Leidis mõjudest olulisimad ja otsis neile leevendusvõimalusi.

Tema hindamise metoodika sisaldas järgmist:

- alusmaterjalide kokkukoondamine;
- materjalides sisalduva teabe analüüs,
- üldplaneeringu ja KSH aruande koostajate töökoosolekud;
- planeeringumaterjalide ja -lahenduste analüüs ja planeeringukaardi korrigeerimine;
- olulise keskkonnamõjuga planeeringulahendustele leevendusmeetmete andmine.

Planeeringulahenduste koostamisel arvestati valla arengukava visiooni. Jätkusuutliku ja tasakaalustatud kvaliteetse elu- ja ettevõtluskeskkonnana on Sauga vald terviklik arengukeskkond oma elanikele, ettevõtjatele ja teistele erinevatele osapooltele (huvipooltele).

Üldplaneeringu, kui strateegilise dokumendi, puhul on alternatiivide võimalus väga väike, kuna üldplaneeringu koostamisel vabadusaste kavandada erinevaid nn. *arengustsenaariume* on piiratud. Paljuski määravad üldplaneeringu lahendusi kõrgemalseisvad arengudokumendid sh maakonnaplaneering ning maakonna teemaplaneeringud, mida on võimalik täpsustada, mitte aga ignoreerida. Kindlasti vähendab üldplaneeringus vabadusastet juba seadusest tulenev nõue, et üldplaneering, arengukava ning valdkondade arengukavad ei tohi olla vastuolus, mis välistab üldplaneeringu puhul võimaluse eelnevate kokkulepete muutmist. Lisaks peab üldplaneering arvestama õigusaktides sätestatud norme ja piiranguid, mille üle otsustada ei saa.

Võimalik on konstrueerida 0 alternatiiv. See tähendab, et üldplaneeringu koostamise lähtekohaks polegi valla arengukava vaid jääb kehtima olemasolev valla üldplaneering. Käesoleva juhul 0-alternatiivi seada ei saa, sest Sauga vald

on vastu võtnud uue arengukava, mis ühes oma arengueelistuses näeb ette ka uue üldplaneeringu koostamise.

Üldplaneeringu põhilahendused olid maa-alade reserveerimine elamu-, tootmis- ja kompensatsioonialadeks kui ka olemaolevate tootmis-, segahoonestus- ja üldkasutatavate alade laiendamiseks. Lahendusteks olid ka väärtuslike põllumaade, maastike ja kompaktse asustusega alade määramine ning maakonna rohevõrgu täpsustamine.

Üldplaneeringulahendused puudutavad enamikke valla külasid ja nendesse omavad suhet 97% valla elanikest.

Lahenduste mõju looduskeskkonnale on positiivses ja negatiivses mõjus üldjoontes tasakaalus. Sotsiaal-majanduslikus ja ajaloolis-kultuurilises keskkonnas prevaleerib lahenduste positiivne mõju – kestev-vahetu, tugevusest nõrk kuni mõõdukas. Positiivse aspektina valla sotsiaal-majanduslikule arengule (keskkonnale) on tootmis- ja põllumaade reserveerimise suur ulatus. Reserveerimine antud valdkonnas loob potentsiaali tootmise laiendamiseks ja mahtude kasvatamiseks. Elamualade reserveerimisega on loodud eeldus tekitada elanikkonna ligitõmmet mujalt.

Hindamine osutab arendusele, millel võimalus avaldada olulist negatiivset mõju. See on uute elamualade kiire ja üheaegne arendamine Sauga alevikus ja Eametsa, Tammiste ja Kilksama külas. Eelduse kiireks arendamiseks annavad uute elamualade rohkus. On prognoositav negatiivne mõju valla sotsiaal-majanduslikule keskkonnale olukorras, kui olemasolevate või uute tööandjate tegevusvaldkonnad on üliarenevas ja töökohti loovas nišis. Tegevus võib kaasa tuua tööjõu vajaduse ja uute elanike juurdetuleku mujalt. Uutel tulijatel puudub piirkonnaga põlvkondade pikkune emotsionaalne side ja sealt ka motivatsioon valla elu-olule ning arengule kaasa rääkida. Nende huvid võivad olla seotud ainult oma elukvaliteediga ja nõudmiste seadmistega vastavalt oma arusaamisele olukorrast.

Üldine meede on volikogude konservatiivsus üldplaneeringu muutmises. See eeldab üldplaneeringut muutvate detailplaneeringute algatamise eelnõude igakülgset vaagimist. Meetmena on ka vallavalitsuse ettevaatlik käitumine maardlate arendustes.

Konkreetseteks leevendusmeetmeteks on üldplaneeringus loetletud nõuded, piirangud ja määratud alad (reovee kogumisala, kaugkütte piirkond). Seda on ka asjaolu, et üldplaneeringuga ei taotleta õigusaktidega määratud piirangute nõuete leevendamist.

Uute elamualade kiirest hõlvamisest esilekerkiv negatiivne mõju vajab siiski kahte ja üheaegset tingimust – piirkonnas peab tekkima tormiline majandustegevus, kus on nõudlus tööjõu järele ja see tegevus peab olema tasuv meelitamiseks kohale tööjõudu mujalt. Tingimuste üheaegse esinemine näitab seda, et olulise mõju esilekerkimine on tõenäoline, mitte aga absoluutne. Tingimuste üheaegsuses sisaldub ka mõju leevendamise võti. Leevendamismeede on otsustajate kinnipidamine üldisest ettevaatuspõhimõttest. Omavalitsusorgan peab jälgima olukorda kuidas ettevõtlussektor ja kinnisvara arendajad suhtuvad valla

üldplaneeringu lahendustesse. Ettevõtluse kui ka kinnisvara arendajate üheaegne ja terav huvi planeeringuga avatud võimaluste realiseerimiseks viitavad sellele, et areng on väljumis arengukava raamidest ja on oht negatiivseks mõjuks sotsiaalsele keskkonnale. Negatiivse mõju esilekerkimist vältiva meetmena on uute elamualade aeglase ja ühtlases tempos hõlvamise tagamine ning volikogude valitsemisaegu ületav kokkuleppe pidamine, et kehtestatud üldplaneeringu seisukohtadest ei taanduta kergekäeliselt.

Tootmisalade reserveerimine uue maardla avamiseks võimaldab, lähtuvalt asjakohastest kriteeriumitest, olulise negatiivse mõjuga tegevusi. On antud meetmed tegevuste mõju leevendamiseks. Sauga valla kontekstis, kus valla territooriumil asub üle poole maakonnas kasutatavatest turbatootmisaladest, pole uue turbakaevanduse alustamisega vajalik kiirustada, pigem suunata turba kaevandamine ammendamata tootmisaladele, lõpetades selleks seni kaevandamata soodele või soode osadele uute kaevandamislubade väljastamise kuni aastani 2025.a vastavalt kütuse- ja energiamajanduse pikaajalises riiklikus arengukavas seatud eesmärkidele.

11.1 Ekspertide seisukoht

Üldplaneering suunab valla territooriumi funktsionaalset maakasutust ehitus-arendustegevust keskpikas perspektiivis. Üldplaneeringuga määratakse maaalade põhikasutusotstarbed, mis arvestavad olulisel määral maa senist kasutusotstarvet. Samuti on üldplaneeringuga määratud piirangud ja tingimused, mille järgimise kaudu realiseeruvad ruumilise arengu põhimõtted ning kasutuspiirangutega alade (nt väärtuslikud maastikud) iseloomu säilimine – kruntide minimaalsed suurused, haljastuse, sh kõrghaljastuse osatähtsus erineva kasutusega maadel, reovee kogumisala, kaugkütte piirkond jne. Planeeringulahendused ja planeeringuga seatud tingimused ning piirangud on kooskõlas Sauga valla arengukavaga.

Planeering võimaldab alata uusi teema- ja detailplaneeringuid, aitab kaasa valla tulubaasi kasvule ja Sauga valla, kui Pärnu maakonna majanduslikult areneva omavalitsusüksuse, tuntusele.

Üldplaneeringulahenduste koostamisel arvestati juba eelnevalt keskkonnamõju strateegilise hindamisel tõstatatud küsimustega. Planeeringulahendused, mis avavad võimaluse tegevustele, millel oluline mõju looduskeskkonnale, on tõstetud esile kui lahendused millede juures vallavalitsus peab olema ettevaatlik ja tähelepanelik. Esmajoones aruande osas 6.5.1 loetletuid argumente ja osas 7. kavandatud tegevuste mõju leevendamise meetmeid. On soovitatav, et antud seisukohta käsitleks valla volikogu üldplaneeringu põhilise keskkonnaningimusena.

KASUTATUD MATERJALID

1. Alumäe, Helen. 2006. Landscape preferences of local people: considerations for landscape planning in rural areas of Estonia. Dissertationes Geographicae Universitatis Tartuensis nr 26. Tartu University Press.
2. Arold, Ivar. 2005. Eesti maastikud. Tartu Ülikooli Kirjastus. Tartu.
3. Eesti jõed. 2001. Monograafia. Koostaja Arvi Järvekülg Tartu Ülikooli Kirjastus. Tartu.
4. Eesti Keskkonna arengukava aastani 2030. Avatav aadressil <http://www.envir.ee/2959>;
5. Eesti säästva arengu riikliku strateegia «Säästev Eesti 21» heakskiitmine Riigikogu 14. septembri 2005. a otsus RTI, 2005, 50, 396.
6. Kalm, V., Hang, T., Rosentau, A., Talviste, P., Kohv; M. 2002. Maalihked Pärnu maakonnas. TÜ Geoloogia Instituut. Tartu;
7. Kalm, V., Hang, T., Talviste, P., Kohv; M. 2007. Pärnu maakonna maalihetega seotud keskkonnamõjude hindamise juhend. TÜ Geoloogia Instituut. Tartu;
8. Karise, V., Metsur, M., Perens, R., Savitskaja, L., Tamm, I. Eesti põhjavee kasutamine ja kaitse. 2004. Põhjaveekomisjon. Tallinn.
9. Kümne Balti mere piirkonna riigi valitsustevaheliste multilateraalse organisatsiooni VASAB 2010. Avatav aadressil <http://www.vasab.org.pl/documents.php?go=display&ID=46>;
10. Liiklusloenduse tulemused 2007. aastal. 2008. Teede Tehnokeskus AS. Maanteeamet. Tallinn. Eesti Maanteeameti kodulehekülge: http://www.mnt.ee/atp/failid/Liiklusloendus_2007.pdf
11. OÜ Biolan Baltic Rääma turbamaardla lääneossa kavandatava turba kaevandamisega kaasneva eeldatava keskkonnamõju hindamise aruanne. 2005. Töö nr 05/0100 OÜ Inseneribüroo STEIGER. Tallinn.
12. Palang, Hannes, Alumäe, Helen, Hiiemäe, Olavi 1999. Maastike muutuste võimalikud stsenaariumid. EGS aastaraamat 32. Tartu.
13. Probleemsete soode haudelinnustiku inventeerimine Pärnumaal. 2007. Koostajad: Indrek Tammekänd ja Jaak Tammekänd. KIK2007/LK15, Kabli.
14. Pöder, Tõnis. Keskkonnamõju ja keskkonnamõju hindamine. Käsiraamat. Tallinn 2005.
15. Pärnu alamvesikonna veemajanduskava. Kättesaadav aadressil http://www.parnu.envir.ee/index.php?option=com_content&task=view&id=131&Itemid=69.
16. Pärnu maakonna turbavarude arengukava (aastani 2030) ja Lavassaare turbavarude arengukava (aastani 2030) strateegiline keskkonnamõju hindamine. 2003. Aruanne. Vastutav täitja Raimo Pajula. TPÜ Ökoloogia Instituut. Tallinn.
17. Pärnu maakonnaplaneering. Kättesaadav aadressil <http://www.mv.parnu.ee/index.php?id=75>.
18. Pärnu maakonnaplaneeringu teemaplaneering *Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused*. Kättesaadav aadressil <http://www.mv.parnu.ee/index.php?id=122>.
19. Pärnumaa jäätmekava 2006. Kättesaadav aadressil <http://www.envir.ee/89227>.
20. Sauga tööstusala keskkonnamõjutuste hindamine. 2004. Entec AS. Pärnu.

21. Sauga valla arengukava 2008-2017. Kättesaadav aadressil http://www.sauga.ee/fileadmin/pdf/42_SAUGA_VALLA_ARENGUKAVA_2008.pdf
22. Sauga valla soojamajanduse arengukava. 2001. Kättesaadav Sauga valla kodulehel: http://www.sauga.ee/fileadmin/pdf/Sauga_aleviku_soojamajanduse_arengukava.pdf
23. Sauga valla ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava aastateks 2006-2018. 2006. Alkranel OÜ. Tartu. Kättesaadav Sauga valla kodulehel: http://www.sauga.ee/fileadmin/pdf/Sauga_yhisveevark_kanalisatsioon_arengukava.pdf
24. Sauga üldplaneering. 1997. RE Eesti Maauringud Maaplaneeringud Töö nr 105-95MP. Kättesaadav Sauga vallavalitsuses.
25. Tammaru, Tiit. 2003. Sauga valla *rahvastikuprognosis 2000-2025*. Pärnu. Kättesaadav: http://www.mv.parnumaa.ee/fileadmin/parkla/failid/areng/RP_Sauga.pdf
26. Tehniline abi vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamiseks keskkonnamõju hindamine. Pärnu jõgi 2007. Maves AS. Kättesaadav aadressil: http://www.maves.ee/Projektid/2007/paisud/Parnu_jogi.pdf
27. The European Spatial Development Perspective (E.S.D.P.) Comments and recommendations from the the European Consultative Forum on the Environment and Sustainable Development. January 1999. The European Consultative Forum on Environmental and Sustainable Development Secretariat: European Commission DG. XI. Avatav aadressil <http://ec.europa.eu/environment/forum>.
28. Turbavarude kasutamine 2005. Kontrolliaruanne nr OSIV-2-6/05/71, 14.07.2005. Riigikontroll, Tallinn; Kättesaadav: http://www.riigikontroll.ee/upload/failid/ka_7059_turbavaru_ksotra_14.07.2005_lopp.pdf
29. Võõrsõnade leksikon. 2000. 6. trükk. Valgus, Tallinn,

Õigusaktid

1. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus (RT I 2005, 15, 87);
2. Planeerimisseadus (RT I 09.12.2002, 99, 579; 2004, 22, 148; 38, 258);
3. Säästva arengu seadus (RT I 1995, 31, 384; 1997, 48, 772; 1999, 29, 398; 2000, 54, 348);
4. Ehitusseadus (RT I 2002, 47, 297; 99, 579; 2003, 25, 153)
5. Jäätmeseadus (RT I 2004, 9, 52; 30, 208);
6. Teeseadus (RT I 1999, 26, 377);
7. Keskkonnaseire seadus, vastu võetud 20. jaanuaril 1999. a. (RT I 1999, 10, 154; 54, 583; 2000, 92, 597; 2002, 63, 387; 2004, 43, 298);
8. Keskkonnajärelevalve seadus (RT I 2001, 56, 337; 2002, 61, 375; 99, 579; 110, 653; 2003, 88, 591);
9. Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadus (RT I 2001, 85, 512; 2002, 61, 375; 2003, 73, 486; 2005, 15, 87);
10. Veeseadus (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 240; 13, 241; 1998, 2, 47; 61, 987; 1999, 10, 155; 54, 583; 95, 843; 2001, 7, 19; 42, 234; 50, 283; 94, 577; 2002, 1, 1; 61, 375; 63, 387; 2003, 13, 64; 26, 156; 51, 352);
11. Looduskaitse seadus (RT I 2004, 38, 258; 53, 373), jõustus 10.05.2004.
12. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taime- ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50);

13. EÜ Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitsest (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18);
14. EÜ Nõukogu direktiiv 90/313/EMÜ keskkonnainfole juurdepääsust (EÜT L 158, 23.06.1990, lk 56–58);
15. Välisõhu kaitse seadus (RT I, 2004, 43, 298);
16. Üleriigilise planeeringu «Eesti 2010» heakskiitmine ja selle elluviimise tegevuskava kinnitamine Vabariigi Valitsuse 19. septembri 2000. a korraldus nr 770-k (RTL 2000, 102, 1611);
17. Eesti säästva arengu riikliku strateegia «Säästev Eesti 21» heakskiitmine Riigikogu 14. septembri 2005. a otsus. (RTI 2005, 50, 396);